# Angeli Bolognini Libellus

De cura ulcerũ exterioꝝ/ Et de unguentis/quę cõ-
munis habet uſus praticãtiũ hodiernus in ſo
lute cõtinuitatis medella. De quorum
numero nõnulla in morbũ galli-
cum inſerta ſunt/nõ debi-
libus tamẽ rationibus
incidẽtaliter ap-
probata.

Angelus Bologninus medicinæ doctor Francisco Gonzaga: Mantuæ Principi inuictissimo/ac illustrissimo fœlicitatem.

d Vm superioribus annis illustrissime Princeps in maritima Venetorum classe primũ/deinceps in Epidauri urbe degerem/chyrurgũ publico stipendio gerẽs/libuit mihi interdũ aliquid subripere ocii/& de cura ulcerũ exteriorum/breuẽ ẽ qdem/& ordinatũ libellũ ædere/cũ exercendi ingenioli nostri gratia/tum afferẽdi frugem lectoribus/prolixo/& inordinato nõnullorum professorum artis sermone fastiditis. Quem libellũ cũ nuper Venetiis absoluissem/& emittere destinassem tu solus mihi princeps inuictissime occurristi/cui illum. tanq̃ alteri in terris Marti/& omniũ uirtutum auctori/& alumno dedicarem. Hortata est insup tua nobilissima Gõzaga familia/ex q̃/tanq̃ ex equo troiano/tot clarissimi impatores pdierunt/quorum tu maximus experimẽto cognit9 es. Quippe nõ ẽ alter hodie maioris noĩs/nec potuit libellus noster mortalium alicui præstantius & cõmodius ascribi/q̃ illi/qui per bellicos labores ad gloriam tendit. Habebũt milites tui/si ulceribus ad uulnera cõsequẽtibus/laborabũt/quomodo curari & breuiter & canonicis documẽtis possint. Tuę humanitatis erit mun9 mãcipii tui serena fronte suscipere q si ditior essem/tu plane munus lauti9 accepisses. Vale.

¶Incipit liber de cura ulcerũ exterioꝝ Angeli Bolognini medicinæ doctoris: duos hñs tractat⁹. Prim⁹ ẽ theorica pars: q̃tuor hñs capitula.

## Capitulũ primũ: & ẽ ꝓlogus: in quo ꝓponit̃ intẽtio libri: & diuisio ei⁹.

c Hyrurgia artis medicæ: sui antiquitate & certitudine: pars famosissima: plures habet particulas: quaꝝ una est ulcerũ exterioꝝ curatio: de qua in hoc libello agere intendimus. Curatio aũt ulcerum in duobus maxime cõsistit: in cognitione uidelicet eoꝝ: quæ consolidationẽ impediunt: & eoꝝ impedientium remotiõe: quo fit: ut hic libellus in duas partiat̃ partes: Pars una cõsistit in cognoscẽdo impediẽtia: altera in eoꝝ remotione: Prima quidẽ theorica est: contemplat̃ enim ea: quæ impediũt uidelicet quæ: & quot sint. Ad hæc quomodo noceant: similiter quomodo cognoscant̃. Secũda uero pars pratica medicamina rã gñaliter q̃ singulariter administrare docet. His.n. scitis: ꝓpositã habebimus intẽtionẽ ad amicoꝝ nostroꝝ satisfactionem: qui me sæpe ad hoc impulerũt.

## ¶Capitulum secundum continet quot & quæ sint impedientia consolidationem ulcerum.

d Icimus igit̃: ꝙ ea: quæ consolidationẽ impediunt: aut se tenent ex parte ulceris: aut ex parte annexorum cum ulcere. si ex parte ulceris. cũ ulcus cõmuniter describat̃: ꝙ est solutio continui: a qua resudat pus & sanies: aut ergo hoc impediẽs se tenebit ex parte solutionis cõtinuatis: aut saniei: si ex parte solutionis cõtinuitatis: uel erit merito figuræ solutionis continuitatis fistularis: uel alterius figuræ fistulari ꝓportionatæ: si ex parte saniei: aut merito substantiæ: aut suæ qualitatis: si merito substãtiæ: aut quia subtilis fluida: aut quia grossa uiscosa: si merito suæ qualitatis: aut qa acuta & corrodens per se & essentialiter: aut quia per accidens. Et hæc de his: quæ ex parte ulceris consolidationem impediũt: quæ duo fuere: uidelicet figura & sanies: figura inquã: uel figura fistularis: uel alia: sanies: uel grossa: uel subtilis: aut acuta & corrodens per se: aut per accidẽs. Impediẽtia aũt ex parte annexoꝝ: aut se tenẽt ex parte eoꝝ quæ immediate cõtraria sunt causis ad cõsolidationẽ faciẽtibus: aut ex parte eoꝝ: quæ cõtraria sunt ulceri: in eo ꝙ ad deteriorẽ naturam q̃ ulcus habeat inquãtũ ulcus disponũt. Si ex parte eoꝝ: quæ immediate con

traria sunt causis ad cõsolidationẽ faciẽtibus:aut quia cõtraria causæ materiali.aut quia causæ efficienti.si causæ materiali erit sanguis a natura alienus ipsi ulceri.& cuilibet mẽbro.etiã ꝑ nutrimẽto delegatus qui cõtrariat sanguini laudabili.reqsito ipsi ulceri ꝑ materia restituendæ bonæ carnis.& tũc cõtrariat.qa peccãs in quãto.aut in quali.si in quãto.aut qa supfluus.aut quia diminutus.si in quali.& tũc illud erit. quia peccans in cõplexione uidelicet.calida.frigida.humida.siue sicca. simplici uel cõposita.cũ materia.uel sine materia.Si uero causæ efficiẽti.erit similiter ea cõplexio.quæ cõtrariat cõplexioni naturali ulcerati loci.tanquã causæ efficiẽti.& sic cõtrariat.qa nimis calida siue frigida. humida siue sicca.simplex uel cõposita.materialis uel sine materia.Si ex parte eorũ.quæ ulceri cõtraria sunt.in eo ꝙ ad deteriorẽ disponant naturã q̃ ulcus habeat.aut ulceri contraria.ꝑ ut accidentia.aut prout ægritudines.si ꝑut accidentia:accidẽtia erunt hæc.uidelicet dolor.fluxus sanguinis.si prout ægritudines.ægritudines erũt apostema.ostracatio carnis.sup additio caris.caro mollis.serpigo.corrosio.putrefactio quæ de se sunt ægritudines loco ulcerato supuenientes.Et hæc sint dicta de impedimẽtis ex parte ãnexoꝝ.quæ sunt in gñe duo uti diximꝰ uidelꝫ impediẽtia cõtraria causis efficientibꝰ uel materialibꝰ cõsolidationis.aut impediẽtia cõtraria ulceri tãquã accidẽtia.aut tãq̃ ægritudines.Quæ igit.& quot sint impediẽtia ulceris cõsolidationẽ dictũ ẽ.

¶Capitulũ tertiũ hꝫ quonãmodo præfata cõsolidationẽ impediũt.

Numeratis his.quæ cõsolidationẽ impediũt.nũc diuersi sũt docẽdi modi.quibus talia impedimẽta impediunt.Dico igit imprimis.ꝙ figura fistularis.& quæcũqꝫ alia tali figuræ proportionata cõsolidationi resistũt.eo quia ex ipsis consequit indebita transpiratio saniei in ulcere cõgestæ.quæ postea in eo ulcere.plusquã debeat.morã cõtrahens.nitrositatẽ.& uenenositatẽ adipiscit.q̃ ex parietũ ulceris cõtactu.in eo maiorẽ cõcauitatẽ generat.& mẽbrum debilitat.ad qđ supfluitates totius corporis trãsmittunt.Saniei uero substantia consolidationẽ impedit.qa subtilitas eius fluida.mẽbri ulcerati substantiã cõtangendo.nimis eã humectat & remollit. & sic putrefactioni disponit.cũ ea.quæ putrefiunt.molliora prius reddant & laxa. Grossities uero siue uiscositas.porris mẽbrorum adherens.membrum putrefacit & corrumpit.quod enim a putrido tangit putrefit. Saniei uero qualitas acuta.& corrodens.tam p se.q̃ per accidens.cõsolidationem ulcerũ retat dat,cũ humiditatẽ membri,qua mediante fit partiũ

cōtinuatio:resolutat & cōsumat. Sāguis aūt peccās in quāto cōsolida/
tionē impedit superfluus:calorē membri suffocat naturalē:diminutus
uero defectū ponit nutrimēti:unde frustrat natura pro generāda car
ne. At si fuerit peccās in complexione:siue simplici:siue cōposita:siue
materiali:siue sine materia:tunc impedit cōsolidationē:uirtutes natu/
rales mēbri offendēdo diminute:ablate:siue corrupte:cū.n.mēbri cō/
plexio ab aliquo offendit:necesse est aliquā:uel aliqs.& forte oēs uir/
tutes naturales deici:aut diminui:uel corrumpi:cū ipsa complexio sit
harum uirtutū fabula:siue ministra. Mala leci ulcerati cōplexio tā calida
q̄ frigida:humida siue sicca.simplex uel cōposita:materialis uel imate
rialis cōsolidationi obstat:naturalē deiciens cōplexionē:qua sicuti in/
strumento natura utit ad nutrimēti cōuersionē in mēbrorum substantiā:
& rei supfluæ & nociuæ expulsionē. Si impedientia cōsolidationē fue
rint accidentia supuenientia ulceri:de qbus unum est supfluus fluxus
sanguinis.tūc inanitione materia carnis restaurādæ:& spiritus neces/
sitas subtrahit:unde cōsolidatio aufert:dolor autē uirtutē toti⁹ corpo
ris & mēbri patientis prosternit:& humorum defluxūm ad locum efficit:
quare cōsolidatio deficit necessario. Apostema etiam:ꝙ est ægritudo
una ex tribus morborum generibus cōposita: uidelicet:mala cōplexiōe:
mala cōpositione & solutiōe cōtinui multo magis credendūꝙ obuiet
cōsolidationi:cum plures ægritudines magis naturā molestent:q̄ una
egritudo. Carnis ostracatio cōsolidationē ꝓhibet:ex eo ꝙ talis ostraca
tæ carni porrositates sunt cōpactæ & constrictæ ualde:unde ineptæ
sunt trāsitu materiæ ꝓportionatæ carnis generandæ:& cōsolidatiōis
perficiendæ. Carnis similiter supadditio curationi oppugnā:itāquam
qd supfluum in corpore extra naturā artificio auferendum. Caro aūt
mollis:corrosio:& putrefactio cōsolidationē impediunt.cum materia
pro carne delegata:a carnis mollicie alteretur:& a corrosione & putre
factione forma substantialis membri corrumpat & destruat. Et hæc
satis sint dicta de diuersis modis:quibus præfata impedientia curatio/
nem ulcerum impediunt.

¶ Capitulum quartum de signis eorum:quæ cōsolidationē impediunt.

Assignatis speciebus:& declaratis modis:quibus consolidatio
impediat:subsequēter ponenda sunt eorum signa. At qa cōsoli/
dationē impedientiū nonnulla sunt sensibus apparentia:itaꝙ
signis non indigeant:sicuti sa[n]ies subtilis fluida.similiter sanies grossa
uiscosa. fluxus sanguinis dolor. apostema. siue inflatio. caro mollis.

caro supflua:& similia. Alia uero occulta:& sensibus imanifesta: ita ꝙ
signis indigent ea significantibus:ut fistularis ulceꝝ figura:& similiter
quæcunqꝫ alia figuræ fistulari proportionata.saniei qualitas:locum ul
ceratum inficiēs:mala complexio:sanguis a natura alienus corrosio:
putrefactio:ideo cōdigne mihi uisum est hoc in loco tātum eoꝝ signa
tradere:quæ occulta sensibus:& imanifesta sunt:Dicam igiť:ꝙ figura
fistularis.cuius ꝓprietas est habere orificium strictum.& fundum pro/
fundū.abscōsum:& cauernosum.& similiter quæcūqꝫ alia figura huic
proportionata.denotanť p subtilē inquisitionē cum tentis.& probis
de argento.de plumbo.de radicibus.de cereis candellis.seu coloratis
iniectionibus.Saniei uero qualitas acuta & corrosiua p se.cōprehēdiť
ex his.nā color eius tēdit ad colorē rubeum.siue citrinum.uiridē.siue
nigrū.In ea q̄ per accidēs.& in ea.quæ etiā p se.sentiť arsura &.pūctio
rubor.& inflāmatio.ulceris.& partium ei adiacētium.ex qua cōtingit.
ꝙ qcquid ab ea de substantiali forma mēbri occupeť.destruať & cor/
rumpať.adeo tam naturæ malignātis existit.Sanguis a natura alien⁹
peccās in quanto.qa supfluus.cognosciť ex patiētis carnosa & robusta
habitudine.uenaꝝ totius sui corporis inflatione.seu repletione.saniei
ab eo ulcere sanguinolentæ emanatione.Si uero diminutus.ita ꝙ nō
defluit ad ulcus materia.ex q̄ caro genereť in eo ulcere.tunc ex oppo/
sito cognosciť.uidelicet macilenta.seu extenuata paciētis habitudine.
uenaꝝ totius sui corporis inanitione.saniei ab eo ulcere q̄ ulcus regrat
diminuta resudatione.Si in quali.qa peccās in cōplexione calida.tūc
significať ex colore corporis.& faciei.& oculoꝝ. uergēte ad nimiā ci/
trinitatē.siue uiriditatem habitudine sicca.& extenuata.sanie colorata
colore citrino.siue uiridi.Et si peccās fuerit in caliditate n imis supflua.
præfata signa erūt uergētia ad fuscedinē & nigredinē.S uero peccās
fuerit in cōplexione frigida,cognosciť discoloratione faciei & labiorū.
sanie cū substantia grossa uiscosa.seu cū substantia subtili aquosa ha/
bitudine flegmatica.flegmatis abundantia.Si in cōplexione humida
indicať ex colore corporis.tendente ad albedinē.sanie subtili aquosa.
tumore faciei & oculoꝝ.frequenti abundātia saliuæ. Si in cōplexione
sicca demonstrať ex colore corporis uergente ad nigredinem.siue sub
nigredinē.occuloꝝ liuiditate.habitudine sicca.sanie nigra.cinerulēta.
lutosa.Mala autē loci ulcerati cōplexio calida demōstrať p ruborem.
& per inflāmatiōem.& per caliditatem extraneā ulcerati loci.partiūqꝫ
ei adiacentium.& per resudationem ab eo ulcere.saniei rubeo.siue ci/

trino.uiridi siue nigro colore coloratæ. Frigida similiter complexio manifestatur membri & ulceris liuiditate.subalbedine.mollificatione. lociq; frigiditate.quo ad tactum & patientis sensum.Saniei grossæ.& uiscosæ & indigestæ.seu subtilis cum substantia aquosa resudatione: priuatæ tamen omni mordicatione & incendio.Humidæ uero discrasiæ & exuberantis signa summuntur ex his.quoniam caro in tali ulcere.ad humidum superfluum discrasiato.tendit ad laxitudinem & mollitiē.quare est facta squalida.mollis.& ab ea multa humiditas saniosa redundat.Siccam autem complexionem demōstrant loci ulcerati siccitas.durities.& asperitas.saniei subtilitas.interdum & paucitas. membri & labiorum ulceris gracilitas.siue accidat a mala complexione calida exiccante.siue priuatione substantificæ humiditatis.De putrefactione dicēdum.cum alia sit de proximo futura alia iam facta sit.Quæ facta est alia sit perambulans & procedēs alia sit.sic in suo esse stans.Signa igitur futuræ de proximo eliciantur per alterationem coloris carnis. tendentis adcolorem malum.uidelicet liuidum.uiridem.siue nigrum. & per diminutionē aliqualē sensus eius. Signa uero iam factæ.quoniā color carnis iam factus est malus.& priuatus est locus ulceratus sensu omnino.ita q; dolor non percipitur.dato q; ille locus pungatur.aut incidatur.Signa iā factæ et perambulantis a posteriori denotaē. quoniā ad partes circunstantes ipsius putrefactionis fit dilatatio.Et hæc satis dicta sint de signis eorum.quæ consolidationem impediunt.

## ¶ Tractatus secundus.& est pars pratica curationis ulcerum exteriorum.xvii.habens capitula.

### ¶ Capitulum primum de regulis.et modis generalibus curationis ulcerum.

Væ nam:et quot fuerint impedimenta in ulceribus consolidādis.et quot modis cōsolidationē impediāt.similiter et eorum signa.quibus nobis appareāt.ex iam dictis et pro posse ingenioli mei uiribus cuiq; perscrutāti satis inotescit.Reliquū autem est: ut accōmodata tradatur eruditio.qua unūquodq; prædictorum: ne consolidationem impediat:prohiberi potest.Hoc autem ē:curā ulcerum docere:& hoc primo in generali:& sub quadā summa:deinde in particulari magis.Pro qua eruditione dicendū:q; tale cōsolidationis impedimentum prohiberi potest triplici artis medicæ artificio:uidelicet dieta.potione.& cirugia.dieta cibando ægrum cibis.qui substātia

quantitate.& qualitate opponanẽ illis.quæ cõsolidationẽ impediunt. potione uero totius corpori plenitudinẽ euacuante.materiã antecedentem eoꝝ quæ consolidationẽ impediunt digerente.cõplexionem totius corporis rectificante:si mala fuerit.epatis maxime.mẽbroꝝq; epati deseruientium ut sanguinẽ laudabilẽ in quãto & quali generet. Chyrurgia.seu manualis opatio in generali uniuscuiusq; eoꝝ.quæ cõsolidationem impediunt.subministretur in hunc modum. Et primo si fuerit in causa figura fistularis anihileẽ.seu destruaẽ.& si nõ ẽ possibile. tunc sanies in eo ulcere cõgesta.merito figuræ ipsius ulceris expulsiõi rebellis:anteq̃ nitrositatẽ adipiscaẽ:aliquo ingenio.ad exteriora ipsius ulceris educeẽ. Si substãtia saniei subtilis fuerit humectãs:& remolliẽs. mẽbri substantiã:& cõsequẽter eã putrefactioni dispõẽs: exiccatiuis in gradu proportionato:quæ putrefactioni resistunt:& humiditatem illã extraneã cõsumunt:cureẽ. Si uero fuerit substãtia saniei grossæ uiscosæ:orificiis porroꝝ carnis sui uiscositatæ adhærens:& sic membris substantiam putrefaciens:medicinis:quæ ipsam saniem attenuant & dissoluunt:& consequenter eius grossitiem & uiscositatẽ destruunt: ab orificiis porrorum carnis elongeẽ. Si autẽ qualitas saniei acuta & corrodens:medicinis acuitatem ipsius saniei refrangentibus:corrigatur: necnon saniei antecedens materia ad oppositas partes distrahaẽ. Si in causa fuerit sanguis peccans solo quanto:quia supfluus:plenitudo sanguinis minoreẽ. Si peccans fuerit in quãto:qa diminutus:nutrimentũ: quãtulũcũq; sit:loco ulcerato attrahaẽ. Si peccans fuerit in quali: qa in cõplexione:quecunq; sit illa cõtrariis rectificeẽ. Si supfluus fluxus sanguinis loco:a quo sanguis fluit:repareẽ:& ad oppositas ptes distrahatur. Si dolor:membri calor naturalis confortetur:seu doloris causa abiiciaẽ: Si in causa fuerit caro mollis:humidum ipsius extraneũ exiccetur. Si caro supflua amputetur. Si caro ostracata cum eo:quod lenit & resoluit.resoluatur.& si resolutioni repugnat.abscindaẽ. Si apostema fluens materia repellatur.& fluxa resoluatur.& si indigeat. resolutioni præparetur. Si in causa fuerit corrosio.materia antecedens diuertatur. & fluxa.& similiter loci malitia iam a materia cõiuncta impressa.cõsumetur. Si putrefactio.quæ iam facta est.corruptũ & putrefactum abscindatur. Si uero est de proximo futura.ne omnes gradus.ad putrefactionem requisitos acquirat.prohibeatur. Si autem perambulãs fuerit putridum remoueaẽ.& subsequenter humidum extraneum in mẽbri substantia impressum:merito cuius iterum perambulatio fieret.quod

tamen non fuit per putridi abscissionem totaliter remotum.dissoluaẗ.
Sint ergo hæc dicta satis pro documento curationis in genere.& sub quadam summa.qua unumq̄dq; corꝰ.quæ in ulceribus consolidatio/nem impediunt.remoueri habeat.Nunc autem de unoquoq; in parti cularī dicendum.prædicta tamen declarādo.uidelicet quæ postremo artis medicæ instrumento tantum enumerata sunt.

¶Capitulum secundum de cura formæ ulcerum fistularis.

Um.in præhabito igitur capitulo dictū sit. ꝙ figura ulcerum
c fistularis prohibetur ne cōsolidationem impediat.eam figurā fistularem destruendo.& anihilādo.seu saniem expulsioni re/bellem.merito formæ ulceris ad exteriora ipsius ulceris.anteq̄ nitrosi/tatem adipiscatur.aliquo ingenio educendo.hoc autem in loco dicen dum erit in particulari.qualiter.quonāmodo talis figuræ destructio & anihilatio perficiatur similiter quæ sint ea ingenia.saniē ad exteriora ulcerum cum tali forma educentia.Dicatur igitur. ꝙ figura ulcerum fistularis destruaẗ.secundum se totā.aut secundum aliq̄ sui ptem.secū dum se totam destruatur secando figuram ulceris usq; ad eius radicē. ita ꝙ nil de eius forma fistulari derelinquatur.nisi ubi nō est possibile. quoniā.si ibi adessent neruī.uenæ.& cordæ.tuæ secationi se intersecā/tes.seu opponentes.seu os.aut magna loci distātia.seu cutis grossicies. tunc & eo casu a tali exiquita secatione esset desistendum. & ad aliam secationē.seu alia ingenia deueniendum.Secundum aliquā sui partē figura ulcerum fistularis destruatur.illius orificium dilatando.& ampli ando.seu portā in fundo ulceris cōstituendo. Fiat itaq; figuræ ulcerū fistularis secatio secundum se totam.aut secūdum aliquā sui partem cū nouacula aut cauterio.similiter orificii ulceris dilatatio.& amplificatio cum eisdem .seu impositione tentarum raræ & siccæ substantiæ existē tium.sicuti de melegario.de sambuco.de spongia præparata.de radice aristologiæ.de gentiana.& similibus.Educatur utiq; sanies ingeniose ad ulcerum exteriora expulsioni rebellis.merito figuræ ulceris.altero istorum modorum.uidelicet medicinis lauantibus & currentibꝰ cursu & lubricitate sua.quā facit ablutio saniē ad exteriora ulceꝝ educētibꝰ: sicuti sunt hæc in modo ablutionis administratæ.uidelicet aqua ordei. uinū mellitū.aqua maris.aqua alluminis.aqua cineris.decoctio yreos. decoctio cētaureæ.cū uino nō multum uinoso.licet etiā prædicta alio modo saniem ad ulcerum exteriora excutiant: & hoc eam exiccando & abstergēdo.seu propulsione ipsius saniei ad exteriora ulceris.institis

mediãtibus.una cū plumaceolis super figurā fistularem decēter com primētibus.aut ea situatione membri.ꝙ orificium ulceris inferius exi stat & fundū superius.Solet pterea a quibusdā sanies ingeniose ad ul cerum exteriora educi.præparatione ulceris.ita ꝙ ab eo ulcere sanies ad exteriora currat.& nō retineaᵗ.imo ꝙ ea libere eventeᵗ & expiret & hoc cū tētis canulatis de brassica.de plumbo.de argēto.& similibꝰ. Expeditis his pro cura figuræ ulceꝝ fistularis & similiter cuiuscunqꝫ alterius figuræ fistulari ꝓportionatæ:nūc ad regimen substātiæ saniei trāsceūdū est. ¶Capitulū tertiū de cura saniei subtilis.

Egimen igiᵗ humiditatis subtilis saniosæ:remolliētis substan r tiā partis ulceratæ:exiccatione perficiᵗ: maiori & minori tñ: secūdū ꝙ a loco ulcerato fit maior & minor humiditatis sub/ tilis saniosæ resudatio.Pro qua exiccatione optima sunt:& simplicia: & composita:uidelicet bolus armenus:plumbū ustū:cerusa:litarginū antimoniū:plātago:lanceola:tella aranea:galla:aristologia combusta mirabolanorū genera:cortex thuris:mastix:mirra:aloes:sarcacolla:reu barbarū:panis assatus:rasura pāni uetustissimi:spongia combusta:cō/ solida maior:cauda equina:pix:rexina:allumen & similia.Itē aqua al/ luminosa:aqua marina:aqua ardēs:aqua azurea.unguētū de cerusa. unguētū de minio.unguētū de thutia.unguētum de plumbo.unguē tum nigrum compositione patris mei.unguentum citrinum usuale. unguentum de lino.unguentum yreos.unguentum de calce.unguē tum de pulueribus.unguentum bonum pro sanie subtili exiccanda. Recipe unguēti de litargirio.unguēti de cerusa.añ.onc.i.ʒ.ceræ albæ. onc.ʒ.misce.dissolutis primo cera.& unguēto de cerusa.& ultimo un/ guento de litargirio. Aliud Recipe cerusæ lotæ dragme.vii.litargirii drag.iii.scoriæ.argenti.uel climiæ drag.ii.uitrioli drag.i.ʒ.ceræ albæ onc.ii.ʒ.olei ro.onc.yi.terbētinæ onc.ii.fiat unguētum . Aliud Re.li/ targirii bene puluerizati.cuꝫ aceto & oleo ro.misceaᵗ & imbibatur in mortario plumbeo.& bene agitetur cū pistello suo.donec ad augumē tationē deueniat.& albeficeᵗ.Deinde.Re.antimonii.æris usti.balau/ stiarum.uermiū terrestriū exiccatorū.& puluerizatorū.gallaꝝ.sangui nis draconis alluminis.climiæ argēti añ omniū.terranᵗ.& cribellenᵗ. & de eis quātū est sexta pars unguēti in mortario ponanᵗ.& cū pistel/ lo incorporenᵗ.donec bene uniantur adinuicē.Aliud Re.terbentinæ ceræ rasinæ añ.onc.iii.olei rosati uel cōmunis.onc.iiii.pulueris aristo/ logiæ ro.mirræ.olibani.aloes.masticis añ.drag.ii.ʒ.puluerizatis pul/ uerizandis fiat unguentum.Aliud re.unguenti basiliconis.unguenti

de thutia.unguenti de calce añ.I.misce. Et alia plura tam simplicia q̃ composita.quæ in libris antiquorum facile est reperire.

¶Capitulum quartum de cura saniei grossæ & uiscosæ.

S Aniei uero grossæ & uiscosæ orificiis porrorũ carnis sui uiscositata inhærentis.& sic membri substantiam putrefacientis regimen compleat.applicatione localium.quæ sui subtilitate substãtiæ in ipsaȝ saniem penetrãt.& suo calore eaȝ attenuãt.& dissoluunt.unde destructa eius grossicie & uiscositate.prohibetur ipsius saniei orificiis porrorũ carnis adhæretia.qua membri substãtia corrumpebat.quæ similiter saniei grossæ et uiscosæ attenuatio & dissolutio intendat & remittat secũdum diuersitatem quãtitatis saniei subtiliãdæ.& similiter secundũ diuersitatẽ saniei peccantis in grossicie:& uiscositate maiori & minori:de quibus optima sunt farina ordei.fabarũ.cicerũ.orobi.lupinorũ.alkanna.aristologia.ypericon.acetũ.cinis aneti.fermentũ.crocus.laurus.yreos.centaurea.gentiana.absinthiũ.apiũ buarach.mel.& omnes medicinæ habentes aliqualem amaritudinẽ uel acuitatem:quæ semper cũ melle præparent. Itẽ aqua lactis.aqua ordei.aqua mellis.aqua cineris.uinũ mellitum.mũdificatiuũ de melle.unguentum uiride.herbarum totius cõmunitatis. mundificatiuũ cõmune.mundificatiuũ de yreos.mũdificatiuũ de apio.unguentum de centaurea.unguentũ pro sanie grossa attenuanda bonum.Recipe mellis ro.terbentinæ nõ lotæ.añ.onc.ii.thuris.myrræ añ.drag.iii.misce.Aliud re.mellis terbentinæ nõ lotæ añ.onc.ii.coquant ad spissitudinẽ aliqualẽ. deinde adde.myrræ.sarcocolæ.aloes.yreos añ.drag.i.ʒ.Aliud Re.terbentinæ claræ onc.vi.mellis ro.co.onc.iiii.ʒ.myrræ.yreos.aristologiæ longæ añ.drag.iiii.farinæ ordei.q.s.ad inspissandũ.dissoluta prius terbẽtina cum melle & ultimo additis pulueribus fiat unguẽtũ.Aliud re.yreos:aristologiæ añ.drag.iii.terrant optie.& misceãt cũ tãta quãtitate mellis:ꝙ ea cõglutinet.& ĩ forma unguẽti adducat.In maiori grossicie & uiscositate.Re.mellis onc.ii.uiridis æris drag.v.misce.Itẽ aliud re.fæcis olei ro.aceti puri:mellis añ.onc.i.aristologiæ longæ.alluminis iameni.yreos.cerusæ añ drag.i.ʒ. uiridis æris.drag.ii.misce omnia adinuicem.ualet ꝑterea unguẽtũ græcum malus unguentum ægyptiacum.

¶Capitulũ.v.de cura qualitatis saniei acutæ & corrodentis.

R Egiminen curatiuum qualitatis saniei acutæ & corrodẽtis tã per se q̃ per accidens.quæ humiditatẽ mẽbri.qua mediante si

membri partium cõtinuatio.resoluit & cõsumit perficiatur.præhabito couenienti regimine in sex rebus nõ naturalibus.præhabitaq; euacuatione materierum peccantium.& defluentium diuersione.& similiter cõstrictiõe uiaꝝ & ductuũ.p quæ talis materia posset deferri & deflui ad locum ulceratum. Si fuerit qualitas acuta & corrodẽs p se.unguẽto de cerusa albo.unguẽto de litargirio.unguento rubeo canphorato. unguento de bolo.unguento de thutia. unguento de cerusa cocto. Vnguentum bonum pro cura qualitatis saniei accutæ & corrodentis. Re.thutiæ.lotæ cerusæ lotæ añ partes equales puluerizenẽ.& in mortario plũbeo.cum aqua plãtaginis.cum pistello suo diu ducanẽ.addita terra sigillata.& aliquantulo boli armeni.& cum cera sufficiẽti. & oleo rosato fiat unguentum. Aliud re.litargirii drag.viii.in mortario cum aceto tã diu ducaẽ.donec infleẽ.tumescat.& albescat. & cum drag.iii. cerusæ.& drag.ii.terræ sigillatæ.pulueris gallaꝝ rosaꝝ añ.drag.i.cum oleo ro.& cera fiat unguentũ. Aliud Re.gallarũ:arnoglosæ siccæ añ. drag.v.olei ro.onc.v.ceræ albæ onc.ii.v.terbẽtinæ onc.ii.misce:& fiat unguẽtũ in bona forma. Si aũt fuerit saniei qualitas acuta & corrodẽs per accidẽs abscindaẽ cura:quæ ẽ cura causæ:ut puta:si fuerit in caua figura ulcerum fistularis:ad quã sequiẽ indebita trãspiratio saniei: quæ diutius in loco detenta:adepta ẽ nitrositatẽ & acuitatẽ:tũc cureẽ curatione data capitulo secundo partis huius nostræ praticæ. Et hæc de cura qualitatis saniei acutæ:& corrodẽtis:tã per se q̃ p accidens dicta sint: Nũc uero ad curationẽ eoꝝ:quæ immediate cõtrariãtur causis ad consolidationem facientibus dicendum esse uidetur.

¶ Capitulum sextum de cura sanguinis peccantis.

Sanguis aũt peccãs diciẽ:ut supra habitũ est:aut quia peccãs in quãto:aut i q̃li.& si iq̃to.aut qa supfluus:aut qa diminutꝰ:& si i q̃li:aut qa peccãs in cõplexione:uidelicet calida:frigida.humida siue sicca.simplici uel cõposita.cũ materia uel sine materia. Si igiẽ sanguis peccãs fuerit in quãto qa supfluus.cura perficiaẽ dieta tenui.flebothomia sanguinis minoratiua.& extractione sanguinis peccãtis in quãto ab ulcere & eius circuitu sanguisuccis.scarificatiõe.& similibꝰ. Si sanguis peccãs fuerit in quãto.qa diminutus.curatio cõpleaẽ dieta lata & grossa.boni et multi chimi gñatiua.trahaẽq; nutrimẽtũ ad locũ ulceratũ fricationibus.fomẽtationibus maluæ bismaluæ.uiolaꝝ.donec mẽbrũ iflecẽ.et rubescat.piceis ẽplastris.quoꝝ forma una erit hæc

Re.picis naualis.picis grææ.raxinæ.plini añ partes equales.dissolua͂t tur in cazola ad ignē.deinde p ſtamen in aqua frigida colenť.& mani bus inunctis oleo emplaſtrũ malaxeť.& uſui reſerueť.Si ſanguis pec/ cans fuerit in qli.qa in cõplexione calida materiali.euacueť materia ca lida.ſi fuerit ſubtilis.cum reubarbaro.mirabolanis.prunis. tamarindis pulpa caſiæ.aq̃ duorũ granatorũ.mãna.Et ſi neceſſe fuerit cũ electua/ riis de ſucco ro.de pſilio meſuæ.de prunis.de ſebeſtē. Si aũt fuerit groſ ſa p aduſtionē cũ electuario lenitiuo.diachatolicone amech.diaſena. caſſia uigorata cum ſena.pilulis indis.pilulis de fumo teræ.aq̃ lactis.ſe na.& ſimilibus.Hoc ſemp attendẽdo.ꝙ ante euacuationē materia ca/ lida ſubtilis digerať cũ ſyrupo.ro.de endiuia.acetoſo ſimplici.oxiza/ chara. nenupharino.uiolato.cũ aq̃s endiuiæ. uiolaꝝ. acetoſæ. ordei. epathicæ.plãtaginis.cucurbitæ.portulacæ.nenupharis.ſolatri.& ſimi/ lium.Materia aũt groſſa p aduſtionē cũ ſyrupo de pomis.de bugloſa. de luppulis.hiuleb uiolato.& aliis talibus. Notando tñ ꝙ ſemp uitæ. regimen in cibo.& potu.& aliis rebus nõ naturalibus.ſit ꝓportionatũ peccato in his.& in aliis.Et ſi forte in his affuerit febris.tanto magis p̃/ dicta augeanť in gradu frigiditatis.aut minuanť.quanto febris fuerit ualidior.aut remiſſior.At ſi peccãs fuerit in cõplexione calida ſimplici. uel cõpoſita ſine materia.tũc alterantia ſola præfata ſine euacuatione ſibi cõueniunt.ceteꝝ ſi peccatũ fuerit in mala cõplexione frigida ma/ teriali.tũc materia ipſa euacueť.ſi fuerit flegmatica cũ aloe.agarico. pollipodio.turbith.electuario de dactilis.electuario indo.pilulis aggre gatiuis.pilulis ꝺ agarico.pilulis de aſazareth cũ agarico.pilulis cociis. diaturbith.benedicta.ꝑparata prius materia cum ſyrupo de biſantiis cõpleto.ieleniabin.oximele ſimplici.& cõpoſito.ſyrupo acetoſo cõpo/ ſito.diarodom.& aliis.cum aq̃s feniculi.boraginis.apii.melliſſæ maio/ ranæ.mẽtæ.abſinthii.aqua mellis.& ſimilibus.quæ quidē alterantia & ſimilia.cõferunt etiã in mala cõplexione frigida ſine materia.exceptis euacuatiuis.Si peccans autē fuerit in cõplexione humida materiali cu retur cura p̃dicta īmediate.& ſi peccans fuerit in cõplexione humida ſine materia.ſola digerẽtia cõueniunt:euacuatione excepta. At ſi pec cans fuerit in cõplexione ſicca materiali.cura erit p euacuationē mate riæ melenconicæ non aduſtæ.cum rectificatione membrorum illam generantium.Et ſi īmaterialis fuerit.cura eſt cum calidis & humidis. Et hæc pauca de cura ſanguinis peccantis dicta ſint.Nunc ad curam malæ complexionis partis ulceratæ tranſeundum eſt.

¶ Capitulum septimũ de cura malæ complexionis partis ulceratæ.

P Ro cura igit̃ malæ cõplexionis partis ulceratæ dicat̃:ꝙ si in parte ulcerata peccauerit mala complexio calida:siue materialis:siue ĩmaterialis:fuerit localib⁹ curetur:uidelicet unguẽto de cerusa albo.unguẽto de thutia.unguẽto ꝺ plumbo.aqua rosata. succo plantaginis.succo solatri.succo de semperuiua. Si mala cõplexio frigida:unguẽto basilicone.unguẽto citrino usuali.unguento de dialtea cõpositione patris mei.unguẽto fusco.lotione uini boni tepidi aqua cineris.aqua alluminis. Si mala complexio humida curet̃ exicatiuis iam dictis:& aliis uigoratis in siccitate:secũdũ ꝙ locus ulceratus magis & minus abundat humiditatibus:& similiter secũdũ diuersitatem corporũ & membroꝝ:in quibus existunt ulcera:sicuti unguento uiridi herbarũ:unguento gratia dei:unguẽto de diapalma:unguento de dialtea cõpositione nostra:seu cũ hoc:quod summe ualet in omni membroꝝ cõplexione. Re.olibani:masticis:aloes añ drag.ii.picis grecæ onc.i.ʒ.aristologiæ longæ cõbustæ drag.i.ʒ.olei ro.onc.iii.terbentinæ ceræ añ onc.ii.fiat unguẽtũ. Aliud re.olibani: masticis:aloes sarcacollæ: sanguinis dracanis:boli armeni:pulueris molendini:omnia puluerizent̃ subtiliter:& per pãnũ subtiliter cribra:& cũ terbẽtina misce:donec ad substãtiã densam deueniãt. Aliud re.unguẽti apostolorum onc.i.uiridis æris drag.i.misce. Si aũt peccauerit mala cõplexio sicca.i.parũ humida:curet̃ unguẽto basilicone.unguento de pice.unguẽto fusco.unguẽto diaquilone nigro dissoluto in cazola:cui addat̃ pro qualibet onc.diaquilonis drag.i.pulueris rosarũ.seu cũ hoc. Re. masticis.olibani.picis grecæ.boli armeni añ.drag.i.seppi arietini onc.ii.ceræ onc.ʒ.olei ro.onc.ii.misce.& aliis leuibus exicatiuis.præmissis semper materierũ peccãtiũ euacuatione.si fuerit cũ materia.& defluẽtiũ diuersione.& similiter cõstrictione uiaꝝ.& ductuũ.per quæ tales materiæ possunt deferri.& deflui ad locũ ulceratum.siue a toto corpore plenitudinẽ habẽte defluant.siue ab aliquo membro nobili & forti.plenitudinẽ habente. Pro notitia superioꝝ aduerte.ꝙ in omni parte ulcerata propter ipsius debilitateꝫ aggregat̃ humiditas superflua. nõ solũ per uiã paulatinæ cõgestionis.immo & aliqñ ꝑ uiã defluxus. siue a toto corpore defluat.siue ab aliquo mẽbro nobili & forti plenitudinẽ habẽte.q̃ humiditas ĩ loco aggregata.uirtutis loci debilitate putrefit.& ĩ saniẽ cõuertit̃. Et si talis humiditas multa.& malæ q̃litat̃

extiterit:reddit ulcus semp cōpositū cū alia ęgritudine:puta corrosio ne.siue putrefactione.ostracolitate.seu alia dispositiōe.cōsolidationē ulceris ꝓhibente. Aduerte secūdo.ꝙ in omni mēbro ulcerato: & maxime:ubi queritᷣ carnis generatio & īcarnatio:debemus administrare medicinas secūdū duplicē respectū:primo qdem habendo respectum ad cōplexionē corporis & membri.in quo existit ulcus. ut cōplexionē ipsi⁹ naturalē a parte suę similitudinis cōseruent. Si enim in curatiōe morbi cōplexio naturalis mēbri & corporis nō cōseruaretᷣ morbus nō posset destrui.cū cōplexio naturalis mēbri sit instrumentū ꝓpriū.quō mediāte natura mēbri utitᷣ ad cōuersionē nutrimēti in membroꝝ substantiā.& rei superfluę & nociuę expulsionē.Secūdo habēdo respectū ad morbū.ut ipsum a parte suę cōtrarietatis destruāt.Positis his pro cura eoꝝ.quę cōtrariantᷣ causis ad cōsolidationē facientibus.nunc de cura eoꝝ.quę ulceri cōtrariantᷣ.ꝑut sunt ei accidentia.dicendum est.

## ¶Capitulum octauum de cura doloris.

C Vm doloris cura distinguatᷣ penes ipsius doloris intensum.& remissuꝫ.necnō penes diuersitatē suę efficiētis causę.Iccirco nō absq; ratione per nos dolor distingueᷣ inquietū & clamosum.Et clamosus in eum.cuius acumen inducias concedit.& in eum.cuius acumen inducias non concedit.quorum dolorū causa in parte ulcerata communiter esse affirmatur mala complexio.aut solutio continui.seu utrūq; simul.Et cū ulcerata membra secūdū quadruplicē possint labi complexionē.ut in pręhabitis dictū est.Et cū cęteris etiā in efficiēdo dolorem uehemētiora sint caliditas & frigiditas. quia citius impressiuę.ideo imprę̄sentiaꝝ tātūmodo de dolore a mala complexione calida.& similiter a mala complexione frigida contingente dicemus.Dicimus igitᷣ.ꝙ si doloris causa fuerit mala cōplexio calida.cuius tn̄ doloris acumen inducias cōcedit.ꝓmissis uniuersalib⁹. ualet unguētū de litargirio.unguentū de cerusa albū cū cāphora.unguētū de minio.unguētū de thutia.unguētū de plumbo.unguētū rubeū cāphoratū.albumē oui cōquassatū cū oleo ro.& litargirio & redacta ad formā linimēti in mortario plūbeo cū pistello suo. ꝙ unguētū postea buliat lento igne in libr.i.succi semperuiuę usq; ad succi cōsumptionem.Valet prę̄terea albumen oui cōquassatuꝫ cū oleo ro.emplastrum de paruis maluis.& plantagine coctis & pistatis cum cribatura furfuris & oleo ro.bolus armen⁹ cū terra sigillata.oleo ro. & aceto.suc

cus solatri.seu sempuluæ cum aceto. Item ualet hoc aliud in casu. Re: ceræ albæ onc.iiii.olei ro.onc.x.sandalloꝝ alboꝝ.& rubeoꝝ roxarum miræ olibani.masticis añ.drag.ii.camphoræ drag.ʒ.terbētinæ onc.ii.ʒ.fiat unguētū. Si uero doloris causa fuerit mala complexio frigida: ualet unguentum fuscum: unguentum basilicon: unguentum citrinum usuale. Si autem doloris causa fuerit solutio continui.cuius doloris similiter acumen inducias concedit.præmissis semp uniuersalibus.ualent ea q̄ quæcunque dolorē indifferenter sedant. Ea aūt sunt.quæ calorem membri naturalē multiplicāt & cōfortant.calor enim naturalis mēbri cōfortatus repugnat omni rei nocenti.uti uitellus oui.terbentina & crocus.terbentina cū oleo ro.oleū abietis cū oleo ro. hec ad intra ulcus applicenꝭ cū etiā aliquali exiccatione humiditatē medicinarū humectantiū refrangente participent.merito cuius etiā ulceri cōueniunt. Ab extra uero oleū ro.cū amigdalino.oleū de lilio.oleū de kyro. butirū recens.pinguedo recens.pulli gallinæ.anatis:porci.& similium ysopus humida: oleū de oliuis maturis.fex olei. oleū ro. oleū uiolatū. oleū camomillinū.oleū uulpinū.mumia.oleū de sisamo.mucilago.s.lini.fenugræci emplastrū ualens in casu. R e.folioꝝ maluaꝝ.M.i.ʒ.farinæ.s.lini.fenugræci añ.onc.ʒ.olei camomillini.liliorum alborum añ. drag.vi.olei.ro.onc.iii.mucilaginis alteæ onc.i.ʒ.farinæ ordei.q.s.cum duobus uitellis ouorū fiat emplastrū. Si uero doloris causa fuerit mala cōplexio.& solutio cōtinui simul.cuius doloris etiā acumen inducias cōcedit.ex iam dictis habita est curatio. Nunquid cura compositæ ægritudinis summiꝭ ex curatione simplicū ægritudinū ipsaꝫ inq̄ cōpositam cōponentium. Quare suppositis uniuersalibus ad intra ulcus applicenꝭ ea.quæ sunt uere & proprie doloris sedatiua.exiccatiuis aliqualiter.& laudabilibus cōmixta.ab extra uero extraneatæ cōplexionis remotiua. Si tamen doloris acumen inducias non cōcedit loco dolenti.& circūdolenti narcotica applicentur.ut emplastrū satis leue de cōtritis foliis papaueris albi.& urgente magis dolore applicēꝭ emplastrū.uidelicet de foliis mādragoræ.emplastrū de foliis iusquiami cum puluere camomillæ.fillonium etiam persicum illinitum.tryaca recens emplastrata. Ex oleis. oleum de mandragora. oleū de papauere. oleū de nenuphare cū opio.succo iusquiami.opium dissolutum cum lacte ouino.seu mulieris & similia. Et hæc de cura doloris dicta sint. Nunc de cura superflui fluxus sanguinis dicendum esse uidetur.

¶ Capitulum nonum de cura superflui fluxus sanguinis.

P Ro regimine curatiuo supflui fluxus saguinis:cũ sanguis nõ nisi a uenis effluat:imprimis est sciẽdum.ꝙ diuersitas in mo/ do sistendi sanguinẽ nõ solũ summit penes diuersitatẽ causæ facientis talẽ fluxũ ut si fuerit corrosio:uel putrefactio:seu ab extrinse co eueniens solutio:ueꝝ etiã secundũ ꝙ uena a qua sanguis egreditur est profunda in mẽbro:aut supficialis:occulta:aut manifesta:magna: aut parua:His præmissis dicat:ꝙ sanguinis fluxus curatio in genere: duabus intentionib⁹ pficitur:uidelicet diuersione:& reparatione loci: a quo sanguis fluit:diuersio qdem fit aliqñ p sanguinis euacuationem ad oppositã partẽ:uti p flobotomiã:uentosas scarificatas:sanguisuccas quæ tamen modificari debent secundum uirtutis & ætatis tenorem: aliqñ cum præfatis absqꝫ euacuatione & cum ligaturis:uentosa super epathe & splene:q̃ mirabilis est.Loci aũt reparatio.a quo sanguis fluit: sic cõpletur:ut si fuerit in causa corrosio:siue putrefactio:tũc locus:a quo sanguis fluit:cauterizet cum ferro ignito: siue medicina cauteri/ zante:& escarã inducente:ut cũ hoc.Re.unguẽti populeonis drag.ii. uitrioli u sti drag.i.argenti sullimati drag.i.ʒ.misce:& locus:a quo san/ guis fluit tãtummodo repleat:siue cum hoc alio.Re.argenti sullimati lapidis emathitis:uitrioli ro.litargirii añ:& fiat puluis:& cũ albumine oui:& puluere isto licinia liniant & loco applicent: exiccatione autem cauterii fit rectificatio corrosionis: & putrefactionis: & exiccatione:& corrugatione partis:a qua sanguis egredit:facta p cauteriũ:fit sanguis fluxus restrictio:quare nil cauterio pstantius in cura fluxus sanguinis euenientis a corrosione:siue putrefactione.Si aũt uena fuerit parua manifesta:& supficialis:tunc cum acu:& serico perforetur sub & supra uenã:& liget uena:dũmodo apostema:siue dolor nõ contradicat:qm̃ stante dolore:seu a postemate:talis ligatio prohibẽda est.Et in medio incisionis ponatur medicamen.habens has proprietates:uidelicet:ꝙ sit cõgellans:ut sanguinis fluentis fiat ingrossatio necnon inuiscans ut fiat sanguis super caput uenæ conglutinatio.& exiccans:ut fiat su/ perfluitatum defluxarum:& cõgestarum cõsumptio: & consequenter solutæ continuitatis incarnatio:qua mediante fit uera:& ꝓpria sangui nis fluxus restrictio.Cuius medicaminis descriptio talis est.Re.thuris albissimi uiscosi:aloes:sanguinis draconis:boli armeni.añ partes equa les.puluerizentur subtiliter.& cum albumine oui misceant.& stuelli: siue licinia in eo medicamine liniantur.& in incisione ponantur in circuituqꝫ ulceris.& supra stuellos ponantur stupatæ plures in aqua

rosata:seu cõmuni:& aceto madefactæ:& aliqualiter expresse:& cum ligatura satis cõprimẽte ligeť:dimittaturq; ulcus:a quo sanguis egreditur cũ illa ligatura usq; ad tres:uel q̃tuor dies:qm̃ ante illud tempus nõ putať:q natura fecerit tm̃ de carne:q sit sufficiẽs ad oppilãdũ uenam. Si uero uena fuerit magna repareť locus per impletionẽ corporis uenarũ:cũ stuellis linitis:in supradicto medicamine siue aliis infra dicẽdis. Et si uena fuerit pfunda:imãifesta:magna aut pua:siue alteri⁹ diuersitatis diuersificãtis curationem fluxus sanguinis:repareť locus ille modo isto satis cõmuni huic:& aliis etiã diuersitatib⁹ in fluxu sanguinis cõtingẽtibus:uidelicet ponẽdo digitũ super orificiũ uenæ:dũmodũ talis impositio sit possibilis:& aliquãtulũ tenere:donec sanguis aliquo modo cõgeleť:deinde ponanť stuelli plures liniti in albumine oui:agitato cũ aliqb⁹ ex medicinis dicẽdis:iã dictas pprietates habẽtib⁹:& cũ ligatura decẽter cõprimẽte ligenť. Medicinæ simplices cõuẽniẽtes i cõpositione medicinaꝝ p restrictione fluxus sanguis faciẽtium cõnumeranť hæc. uidelicet tela aranea. terra sigillata. cortex thuris. penthafilon. plumæ gallinæ combustæ. bolus armenus. cinis rasuræ chartarũ combustarũ. coriandrũ torrefactũ. cauda equina. cornuũ rasura. cinis lignoꝝ stipticoꝝ. corrigiola. oĩa ossa cõbusta. puluis reubarbari torrefacti. pilus leporis ꝯbustus. sãguis draconis. spõgia cõbusta & puluerizata. uirga pastoris. sanguinaria. fuligo fumi. karabe. accacia folia salicis. galla cõbusta extincta in aceto. lapis emathitis. consolida maior. rasura pãni uetustissimi. lanugo adhærẽs corticibus castanearũ a parte intrinseca. thus gũmosum. aloes. gipsum. farina uolatilis molẽdini. amillum. uiscus. gũmi arabicũ. dragagantũ. rasura corrigiaꝝ. uel coriorum a parte intrinseca. omnes species gummi. Ex medicinis cõpositis fluxum sanguinis cohibentibus. prima forma erit hæc. Re. pillorũ leporis torrefactorũ scrop. ʒ. boliarmeni. drag. i. ʒ. sanguinis draconis terræ sigillatæ añ. drag. i. thuris gummosi drag. ii. misce & fiat puluis. Secunda forma. gipsum cũ albumine oui & mummia. Tertia forma. Re. gallaꝝ torrefactarum. boli armeni añ. drag. ʒ. olibani. aloes masticis. sanguinis draconis. pillorum leporis minutim incisorum añ. scrop. i. misce. & fiat puluis. Quarta forma compositoꝝ. Re. gipsi onc. i. mũmiæ. tellæ araneæ. calliginis fumi. boli armeni. dragãti añ. drag. i. misce Et hæc de cura accidentium. consolidationem ulcerum prohibentium sic dicta sufficiãt. Nunc autem ad curationem accedamus eorum. quæ ægritudines denominantur.

¶ Capitulum decimum de cura apostematis.

d E apostemate. qđ est ægritudo una ex tribus morboꝝ generibus. cōposita. uidelicet mala cōplexione. mala cōpositione. & solutione cōtinui. incidentaliter præmittendum. ꝙ cura eius distinguitur secundum diuersitatem temporis ipsius apostematis. secundum diuersitatem materiæ apostematis. necnon secundum diuersitatem locorum: in q̄bus fiunt apostemata. Quare hoc præmisso. intendens hec in loco pertractare tantummodo de cura apostematis ulceri. ex de fluxu humoꝝ cōtingentis. cum secundum plurimum. ad ipsum ulcus consequaꝉ apostema calidum sanguineū. dicaꝉ. ꝙ si tale apostema fuerit in principio: supposita dieta. cōueniente diuersione. & humorū peccantiū minoratione. & nō prætermissa cura ulceris. cureꝉ supponendo emplastrum ex grauato dulci. integro. decocto cū uino pontico. cūm cortice suo. seu emplastrū de malis citoniis. & pirris decoctis in aqua. & uino rubeo. & postea in mortario cōtritis. & in corporatis cum puluere mirthi siue emplastrū de lentibus decoctis: & rosis pistatis. & incorporatis cum terbētina: & puluere corticū granatorum. Si aūt apostema fuerit in augumēto. cureꝉ emplastris prædictis: q̄bus adiungaꝉ farina fabarum. ordei. tritici. & camomilla. Existente autē tali apostemate in statu curetur emplastro ex foliis absintii. & maluarum. decoctis in uino dulci. & pistatis cum sappa. & cribatura furfuris. Et si apostema tendeat in uiā exituræ. tūc maturatiuis appositis: adiuuāda est saniatio: & de maturatiuis ꝓprie in isto casu est emplastrū de foliis maluarum decoctis in aqua. & in mortario contritis cum farina. s. lini fenugræci & assungia porci recenti: & similiter emplastrum ex farina tritici: aqua: oleo: & croco: & facta sanie perforatione saniati loci extrahatur: seu si ad orificium ulceris talis sanies declinare uideatur: tūc tētis seu expressione: aut ligaturis ad eum deducatur. Si autem apostema ulceri superueniens esset aliud a flegmone. tunc queratur cura posita tractatu nostro de apostematibus. Et hæc satis pro nūc dicta sint de cura apostematis ulceri ex de fluxu humorū contingentis.

¶ Capitulum undecimum de cura ostracatæ carnis: seu callosæ & duræ.

p Osita cura apostematis: de cura ostracatæ carnis agēdum est. Curatio aūt eius distinguiꝉ secūdū intēsum & remissum duriciei talis carnis. nā carnis ostracatæ alia ē duriciei intēse. alia remissæ. Ea igiꝉ q̄ remissa ē medicinis lenētibus. in q̄bus fit resolutio

aliqualis curari & rectificari potest. Ceterũ carnis duriciei intensæ cura perficitur altero istorũ modorũ: uidelicet incisione cũ nouacula: aut cauterio: & si cauterio: aut cauterio actuali: aut potẽtiali: cõsiderata primo anothomia loci. quia ubi esset timor de disruptiõe alicuius uenæ. seu artheriæ et ꝯñter de effusiõe sanguis. eligẽda poti⁹ eẽt carnis ostracatæ remotio per cauteriũ potentiale. q̃ per incisionẽ. cũ nouacula. aut cauterio actuali: nã p cauteriũ potẽtiale fit remotio carnis ostracatæ: & prohibitio effusionis sanguinis: si diruptio uenæ, seu artheriæ fieri contingat: & quo nãmodo cõsidera. Præterea si talis caro ostracata secũdũ totã eius substãtiã nõ fuisset abscissa. applicatiõe incisionis. siue cauterii actualis. tunc maior fiet ab ægris abhominatio reiterationis cauterii actualis. et incisionis cum nouacula. q̃ potẽtialis. quare magis dilectum apud me est cauteriũ potẽtiale. q̃ incisio. et q̃ cauteriũ actuale. Medicamen per me pluries expertum. qd pro efficacissimo habui a patre meo. Re. litargirii. lapidis emathitis. uitrioli romani añ. drag. ii. argẽti sullimati drag. ii. ʒ. misce. et pro pleniori notitia medicaminum in casu ualẽtiũ. recurras ad ea. quæ scribunẽ ide amputãda carne superflua eximiæ. siue miræ quãtitatis. Carnis uero duriciei remissæ curatio compleaẽ inferius dicẽdis. incipiendo primo a simplicibus. deinde gradatim procedẽdo ad composita. ex simplicibus. et primo ex oleis. oleũ liliorũ alborũ. oleũ amigdalaꝝ dulciũ. oleũ de lumbricibus. oleũ uulpinũ. oleũ e granis sisami. fex olei. ysop⁹ humida ex mucilaginib⁹ mucilago alteæ. s. lini. fenugreci. ex pigu edinib⁹ et ũctuosis. pigũedo gallinæ. anseris. uituli. bouis. cerui. et ꝑprie medullæ eoꝝ. et adeps hirci & asini. et rapatiũ leonis ursi. leopardi. lupi. uulpis et rapatiũ ex auib⁹ aquilæ uulturis. et similiũ. et meliora earũ sunt. quæ sunt minoris antiquitatis. et exiccationis. et uehemẽtioris humiditatis. Ex compositis præparatis. unguẽtũ basilicon. unguẽtũ diaquilon albũ cũ gũmis. & sine gũmis: unguentũ de medulla cruris uituli: unguẽtum mollitiuũ: unguẽtum de mucillaginibus: ysopi cerotuꝫ: emplastrum bonum pro remittẽda duritie carnis ostracatæ duritiei remissæ: de farinis. s. lini: fenugreci: cepis lilii: pinguedie gallinæ: porci sine sale: ysopo humida: oleo lilii. camomilla: & medulla uituli. Aliđ re. medullæ cruris uaccini olei ro. onfacini. ceræ paꝝ misce. Aliud re. medullæ cruris uituli. mucillaginis. s. citonioꝝ: dragãti: olei amigdalaꝝ dulciũ cum cera: & modico terbentinæ fiat unguẽtum. Aliud re. ysopi humidæ: adipis anatis: gallinæ: cerui: mellis: añ. ceræ. q. s. Aliud re. caput unũ castrati: semicoẽ

triti.& i uino dulci decoquaẽ usq ad carnis dissolutionẽ:& q supna/tauerit collige.& usui reserua. Aliud R e.medullã cruris equi bullitam in uino albo dulci.ut supra de capite castrati.collige & reserua. Aliud Re.unguẽti de cerusa.medulle cruris uaccæ.adipis anatis.gallinæ aã

¶ Capitulum duodecimum.de cura carnis mollis.

p Ostquam de curatione ostracatæ carnis eloquuti fuimus. nunc de cura carnis mollis dicẽdũ erit. Dicimus igit.q cum mollicies carnis consequat ad malam membri ulcerati com/plexionẽ.seu sanguinis delegati maliciam.aut ulceris insufficientem mundificationẽ.q pro eius curatione.si fuerit in causa mala comple/xio.corrigat medicinis descriptis capitulo septimo huius partis no/stræ praticæ. Si delegati sanguinis pmalicia.castiget ur assignatis capi/tulo sexto.si ulceris insufficiens mundificatio.mũdificetur antidotis. quæ humiditatẽ extraneã.ad quã mollitio carnis cõsequit exiccant. & consumunt.positis capitulo tertio.& quarto.& tertiodecimo in de amputanda carne superflua quãtitatis paucæ.huic artificiose supposi to.nam ad carnis mollitiẽ.nisi prohibeat carnis superadditio cõseqt.

¶ Capitulũ tertiũdecimũ de cura carnis superadditæ atq superfluæ

f Icuti carnis creatio.& ulceris cõsolidatio actione naturæ fiũt. ita & p oppositũ amputatio.& carnis superfluæ diminutio de qua ad præsens agitur sermo noster.non fit actione naturæ. sed medicinarũ applicatarũ qualitate. Et ideo cũ medicinæ tales sint diuersorum modorum.quia quædam debiles.quædam fortes.quæ/dam magis fortes.ne ex earũ applicatione cõtingat error.præmittẽ/dum erit.q diuersitas i applicãda medicina carnis diminutiua.sumit penes diuersitatẽ quãtitatis diminuẽdæ carnis.necnõ penes diuersi/tatem nobilitatis.seu sensibilitatis membri.super quod cadit genera tio carnis amputandæ.ut in dura matre.& similibus.hoc pmisso.si ca ro amputãda.siue diminuẽda fuerit quãtitatis paucæ.diminuat me/dicinis his satis debilibus.uidelicet allumine rochiro usto.permixto cum bolo aut sine bolo.allumine zucherino & hermodactilis simul. tartaro.nucleis dactilorũ ustis.cinere cõchiliũ combustorũ.cinere quer cus.cinere ficus.boracæ.nuce randida.sale & melle.aqua alluminosa cũ sale.aqua ardenti sola:aqua ardenti cũ sulfure & sale.semine urti/cæ.serpẽtaria.unguẽto apostolorum. Si uero caro amputanda fuerit quãtitatis notabilis.amputet medicinis satis fortibus:uidelicet radi/ce:uel cinere uitis albæ:radice affodilorũ:uitriolo romano:uiride æris:

unguento apostolorum fortificato cum uiride æris: unguēto ægyptiaco: unguentis uiridibus uigoratis cum salgēma: aqua rosata cum uiride æris: aqua ardenti cū uiride æris: ut. Recipe aquæ ardentis onc. ii. uiridis æris drag. ii. misce. Aqua mirabilis in remotione carnis superfluæ quātitatis notabilis. Recipe argēti sullimati drag. ii. alluminis rochini drag. v. aquæ ro. siue plātaginis. onc. vi. misce. & buliant ad cōsumptionem quartæ partis. Si autē caro amputanda fuerit eximiæ: siue miræ quātitatis: amputet medicinis prædictis fortioribus: uidelicet trocíscis calidiconis: trocíscis ex alkali: & calce nō extincta: permixta cū aqua in forma luti: & redacta ad formā trociscorum: puluere ex allumine zucharino: thure: & arsenico: & calce uiua: puluere ex calce uiua & melle simul malaxatis in modum pastæ: & redactis ad formam magdaleonis: qui in pasta tritici reuoluat: & in furno decoquatur: aqua: per quā fit separatio auri ab argēto: oleo de uitriolo: aqua rosata: in qua argētum sullimatū fuerit dissolutum: unguento ex argento sullimato drag. ii. ʒ. unguento populeone drag. i. puluere ex litargirio: lapide emathitis: uitriolo romano: argēto sullimato partibus æqualibus: expertum per me pluries. Re. aquæ rosatæ: succi limonū añ onc. ii. argenti sullimati drag. iii. cerusæ drag. ii. ʒ. misce. & buliant ad cōsumptionem quartæ partis. Aliud expertū re. salis. nitri. uitrioli romani. alluminis añ onc. ʒ. argenti sullimati drag. ii. ʒ. aquæ plantaginis onc. vi. aceti acris. onc. ii. misce. & buliant modo præscripto. Item sciendum: quod loco medicinarum hoc tertio in loco descriptarum ab aliquibus laudatur carnis superfluæ amputatio per cauterum actuale: a nōnullis per incisionē: ab aliis per compositionē istorum duorum modorum adinuicē: uidelicet cauterii actualis: & incisionis in hunc modum: sumptis forpicibus bene & notabiliter incidentibus: & in ignem positis usque ad rubificationem earum sic per illos: eo instrumento taliter præparato: caro amputanda amputatur: positis nōnullis causticis: quibus caro superaddita remoueri habeat. At pro eorū applicatione erudita dicimus quod in remotione carnis superfluæ utendū est potius medicinis: a mordicatione denudatis: quam quibuscūque aliis: nisi necessitate ductus: in qua necessitate adhuc meliores erunt & laudabiliores illæ: quæ erunt minoris mordicationis. Præterea notandum etiā: quod cum remotiua carnis superfluæ mordicantia applicantur: linitio facta circum circa mēbrum in parte sana cum unguento defensiuo cōmuni solo seu cum unguento populeonē secum admixto. aut cū succis frigidis: ut plātaginis: solatri: sempiuiuæ. & his similibus multū

fluuatiua est. Ex dictis iã clare demõstratũ est: qs sit modus carnis sup/fluæ curatiu⁹. Nunc aũt ad curã serpiginis: siue pruriginis accedamus.

¶Capitulum quartumdecimum de cura serpiginis: seu pruriginis in circuitu ulceris contingentis.

Vm non raro contingat: partes ulcerum circumadiacentes
c superficialiter ulcerati multis & paruis ulcerationibus: situsq; inordinati: cum earũ partium punctione & arsura: ex quibus ulceris cõsolidatio difficultatem cõsequitur: ideo priusq̃ modus curatiuus prænominatæ dispositionis explicetur duo erunt præmittenda. & primum q͏ talis dispositiõis causa potest esse intrinseca: aut extrinseca: Intrinseca secundum plurimum sanies ab ulcere resudans acuta mordicatiua: cuius saniei materia dicitur colera adusta: seu flegma subtile coleræ adustæ admixtum: locũ ulceratũ: & partes adiacẽtes inundãs: & eas cõtangendo sui acuitate superficialiter ulcerans. Extrinseca uero causa uti calefacientium appropinquatio magis q̃ dispositio ulcerosa & membri natura requirant humores in loco cõtentos dissoluentium & acuentium: necnõ antecedentem materiã ad locum attrahentium. Secundo præmittendum. q͏ posita hac dispositione duo adinuicem coniunguntur: quorum quilibet necessario trahit ad se curam: uidelicet mala complexio calida: & superficialis ulceratio: dispositioni igitur huic succurendum dieta cauendo a salsis & ab acutis: & potione materiam peccantem euacuante: & hoc maxime: si causa fuerit intrinseca. Item succurendũ in recenti serpigine localibus alterantibus malã cõplexionem calidã: & exiccantibus saniẽ subtilem ab ulcere superficiali resudãtem: & secundum q͏ trahit ad se curã magis una passio iam dictarũ q̃ altera: sic cõpositum antidotũ in exiccatione prædominetur: seu in alteratione malæ cõplexionis calidæ secundũ prædominiũ unius istarum dispositionum super alterã. Et quia accõmodata siccitas ad curationẽ ulcerum requisita nõ semper stat cum frigido: quare ni mirũ si calida cum frigidis in aliquibus dicẽdis. admiscemus. imo in tali dispositione consequitur multotiẽs ex applicatione pure infrigidantiũ. humoris constipatio. suæq; male caliditatis reacẽtratio. q̃ postea est causa deterioris malignitatis ipsi⁹ morbi. de quorũ alteratiuorũ & exiccãtiũ in recenti serpigine est linimentũ ex litargirio. cerusa lota. oleo ro. cũ aceto forti. confectũ in mortario plũbeo cũ pistello suo. Item. unguentũ albũ cũ aceto acri. Item aliud re. radicũ lappatii. cellidoniæ recentiũ ãn. onc. i.

alluminis usu salis cōmunis añ.drag.ii.ʃ.cum asungia porci rancida & salita:& succo plantaginis fiat linimentum in mortario cōtritis cōterendis.Certa aūt experientia scio etiā ista in casu ualere:quoꝝ aliqua iuuatiua sunt sui exiccatione:alia exiccatiōe & stipticitate simul.uidelicet oleum de tarraro:oleū de frumento:oleū de uitellis ouoꝝ:aqua maris:decoctio acetosæ:aqua fabrorum:in quo ferrum ex tinguitur.aqua existens sub tota fabrorum ubi acuunť ferramenta siue instrumenta.

Vnguentum bonum p me cotidiana experientia comprobatum:quo patiēs uolis suis ambaꝝ manuū locū serpiginosum:siue puriginosum inungat:& taliter fricet:donec unguētū ingrediať & imbibať i membroꝝ substantiā: & quonāmodo tale unguentū taliter administratum sit serpiginis curatiuum considera. Re.aiungiæ ueteris onc.iii.tartari thuris añ.onc.ʃ.argēti uiui extincti cū saliua onc.ii.succi absinthii.q.ʃ. misce:& fiat unguētum in mortario absq; igne.Item aliud re.asungiæ porci onc.iiii.aceti acris:onc.ii.argenti uiui onc.ii.ʃ.dissoluať asungia ad ignem:& bullat aliquantulum cū aceto.& per pannum coleť:& in mortario diu cum aceto conterrať:& incorporeť:deinde adde ultimo argentū uiuū cū saliua extinctū:& modo præfato locus serpiginosus etiam inungať.Itē aliud re.sepi castrati:medulæ bouis:añ onc.ii.succi saluiæ onc.i.ʃ.argēti uiui onc.ii.thuris drag.vi.misce & fiat emplastrū absq; igne mortificato prius argento uiuo cū aceto acri.Conuenit etiā in inueterata serpigine ꝑ eius cura:p̄habitis uniuersalibus:euacuatio materiæ contente in loco p scarificationē:uentosas scarificatas:sanguisugas:& p similia:Et dū necesse fuerit:cōuenit etiā apertio uenæ: respicētis locum tali serpiginæ infectum:ut si in coxis fuerit saph ne.si in brachiis saluatellæ.& sic de aliis corporis partibus.deinde ad localia iā dicta deuenire.Et hæc satis de cura serpiginis:siue puriginis in circuitu ulceris eueniētis dixisse sufficiāt.Quis aūt sit uerus modus corrosionis curatiuus ex sequēti capitulo quisq; sufficiētet intelligere poterit.

¶ Capitulum quintumdecimum de cura corrosionis.

C Orrosio:quæ est dispositio:in qua humiditas terminās inter partes mēbri resoluiť:ita ꝙ partes mēbri remanēt discōtinuitate absq; hoc:ꝙ humiditas:q̄ remanet in mēbro sit corrupta culus causa fore diciť colera adusta:quæ pp sui acuitatē & adustionē fraudulentiā adipisciť:septeꝫ his instrumentis cureť quoꝝ primū erit prohibitiuū:ne materia faciens corrosionē multipliceť:secundum erit minoratiuū materieꝝ corrosionis antecedētiū:tertiū erit diuersiuum

materieq; corrosionis defluentiũ:quartũ erit eductiuum ab ulcere.& a partibus ulceri proximis materiã corrodentẽ.quintũ erit remotiuum carnis corrosæ.in qua forte ẽt malitia corrosionis fundaẽ.sextum erit alteratiuũ malæ cõplexionis calidæ derelictæ.partim abhumore corrodẽte.partim a medicina caustica.q̃ mediãte facta fuit remotio carnis corrosæ.septimum erit exiccatiuũ supfluitatum in loco existentium. Primum itaq; instrumentũ pficiatur debito regimine in sex rebus nõ naturalibus uertẽtæ ad frigidũ.& humidũ.Secundum instrumentum subministreẽ euacuatione facta p secessum.educẽte colerã adustam: pro quo recurras ad capitulũ de cura sanguinis peccãtis in cõplexiõe calida nimis supflua. Tertium instrumẽtũ cõpleaẽ flobotomia partis oppositæ.eductiõe omni die supfluitatũ primæ digestionis cũ clisteri. uel suppositorio.si sponte nõ educerenẽ.Et omni alio mõ diuersionis ex uẽtosis.fricationibus.refrigeratiõe partis superioris.cũ super appositione medicinarum frigidarum stipticarum.uti solatri.plantaginis. materiam fluentem ingrossantium.& uias & ductus.per quæ fluit materia cõstringentium.necnõ & membrum cõfortantiũ.ut a se materiã deppellat.& nõ recipiat.Quartum simil'iter instrumentum perficitur educendo materiã cum scarificatione ulceris.& partis circũ adiacentis seu applicatione sanguisugarum super membro.Quintum instrumẽtum perficiaẽ cauterio actuali cũ ferro ignito.siue potentiali cum hoc. Re.argẽti sullimati drag.ii.s.unguenti populeonis.uel dialteæ.quod multum acuitatẽ sullimati refrangit drag.i. misce.Sextũ instrumentũ unguento de minio. unguento de cerusa albo. unguento de succo solatri.unguẽto de thutia.unguento rubeo camphorato. & similibus. Septimum uero & ultimum instrumentum cõpleaẽ unguẽtis pdictis. siue cum hoc & melius.Re.unguenti de thutia.unguenti de calce.añ onc.i.misce.seu cũ hoc.Re.alluminis.fecis.aceti.pulueris gallarum añ partes æquales.Valet præterea sua exiccatione. repercusiõe. & mẽbri confortatione aqua plantaginis.siue uinum mellitũ decoctionis alluminis.Posita cura corrosionis.de cura putrefactionis dicendum est.

¶ Capitulum sextumdecimum de cura putrefactionis.

CVm putrefactio in ulcere.quæ est corruptio substãtiæ mẽbri absq; eius dissolutione.cõsequaẽ ad corruptionẽ cõplexionis membri.seu ad prohibitionẽ aduent⁹ spiritus ad membrum. ideo anteq̃ ad curationẽ putrefactiõis accedam⁹.cõnumeranda erũt. a quibus membri cõplexio corrumpiẽ.& similiter.a quib⁹ fit ꝓhibitio

aduentus spirit⁹ ad mēbrum. Membri cōplexio corrumpit in genere ab omni eo: q̄ sibi cōtrariat: qa qd corrumpit: corrumpit a suo cōtrario: in specie sicuti a saniei substātia. ab humoris trāsmissi ad ulcus malignitate: & uenenositate: ab intēsa. ab intrinseco: seu ab extrinseco eue nienti caliditate: frigiditate: seu humiditate a uenenosorū morsura. ut canis rabidi: scorpionis. uiperæ: & similiū a uenenatæ sagittæ. siue rei alterius uenēno infectæ disruptione: siue pūctura. Prohibitio aductus spūs ad mēbrum utiq̄ in genere fit ab oī eo: q̄ in uiis transitus: p quos deferunt spūs opilationē inducit: sicuti in specie a materia incuneata. & cōstricta. siue p causam primitiuā. siue antecedēte. ab īmoderata frigiditate. a forti & exasperata strictura. siue illaqueatione. a materiæ cō iunctæ excessiua q̄titate. seu multitudine. a materiæ cōiūctæ grossitie & uiscositate. Assignatis causis tā in genere q̄ in specie putrefactionis in ulcere euenientis. tali quali modo dictū ē. Nunc aūt dicendū cōsequenter. q̄ cura putrefactiōis distinguit secundū q̄ ea putrefactio est de pximo futura. aut iā facta ē. & q̄ iam facta ē. aut secundū q̄ est pambulans & pcedens ad partes uicinas corrumpendo p uiā corruptionis complexionis mēbri. aut secūdū qd nō est perambulans nec pcedens partes uicinas corrumpēdo saltim pro tēpore. sed sic in suo esse stans. Cura itaq̄ putrefactionis. quæ est de proximo futura perficiatur. ne talis putrefactio omnes gradus ad putrefactionē acquirat. ut si in causa fuerit saniei substantia perficiat antidotis descriptis. capitulo tertio & quarto hui⁹ nostre partis praticæ. Si in causa fuerit ab intrinseco seu ab extrinseco eueniēs caliditas cura cōpleat. succo solatri. succo plantaginis. albumine oui cōquassato cū aqua ro. Si frigiditas decoctione. camomillæ mellíloti. & similiū. Si humiditas aq̄ cineris. aqua allumis emplastro ex farina ordei. orobi. fabaꝝ. aqua cineris. aceto. & melle. & aliis exiccatiuis fortiorib⁹ forte. Si uō fuerit ī cā humoris malignitas. & uenenositas. seu rei alteri⁹ extrinsecæ uenenatæ morsura. disruptio. siue pūctura. tūc talis malignitas & uenenositas eradicet & cōsumet. cauterio. seu scarificatione. appositione uentosarū super loco. suitione cū ore & aliis. Si materia incuneata & constricta. relaxet scarificatione loci. & circūuicinæ partis. Si in causa fuerit fortis & exasperata ligatura. dissoluatur. & a tali desistatur. Si materiæ coniunctæ multitudo minoretur scarificatione. seu sanguisugarum appositione. Si uero materiæ coniunctæ uiscositas & grossities fuerit in causa. tunc ipsius fiat sensibus dissolutio scarificatione loci. & circūuicinæ partis. Cura uero

putrefactionis.quæ iã facta est:& nõ pambulãs:nec pcedẽs ad partes uicinas corrũpẽdo saltim p tpe:sed sic i suo esse stãs cõpleat abscissio ne putrefacti cũ nouacula:seu quouis alio mõ corruptum abscindẽtei sumpta indicatione de pfunda & supficiali abscissione:secũdũ q talis putrefactio magis & minus in membro profundaꝫ. Cura aũt putrefactionis:quæ ẽ perambulãs & pcedẽs in hunc modũ administreꝫ:incisione corrupti iuxta sanũ:accipiẽdo etiã de parte sana:& cõsequẽter causticatione residui:cũ igne:& melius:aut medincis cauterizãtibus:ut humidũ extranũ in mẽbri substãtia forte derelictũ:quia nõ p incisionẽ & amputationẽ totaliter remotum aptũ partes cõuicinas sanas corrũpere & extraneare cõsumeꝫ & exiccetur:seu cũ his:quæ in illam humiditatẽ extraneã exiccãdo & cõsumẽdo cauterio proportionanꝫ sicuti uitriolo romano:calce uiua:seu unguento tali. R e. uitrioli rubei drag.x.alluminis dragme.iiii.calcis uiuæ drag.v.psidiæ drag.v.thuris drag.xi.gallarũ drag.i.5.ceræ drag.xl.olei drag.vi.pinguedinis uituli drag.xl.incorporenꝫ more unguẽti.Itẽ ualet hoc aliud. R e.aquæ primæ onc.x.calcis uiuæ:argẽti sullimati:alluminis añ.onc.i.misce & bullant simul ad ignẽ:donec ad substãtiã densam deueniat. Itẽ etiã unguentũ ægyptiacũ:& similia. Hæc itaq de cura putrefactionis & uniuersaliter earꝫ dispositionũ:quæ in ulceribus superueniũt:dicta sint.

¶ Capitulum.xvii.de cura corruptionis ossium.

Cum ad ulcera multotiens cõsequatur ossium corruptio:qua existente:ulcus in carne non potest sanari:nisi prius ossis corruptio eradiceꝫ:ideo & rationabiliter:data prius ulcerũ cura in calce huius nostri libelli:curationẽ corruptionis ossium aggressus sum:nõ distinguendo tñ putrefactionẽ a corrosione:cũ curatio:quæ perficiꝫ postremo artis medicæ instrũmento:pro sui maiori parte penes hæc nõ diuersificeꝫ. Dico igiꝫ:q corruptionis ossium curatio distinguiꝫ secũdũ:q talis corruptio est de proximo futura:aut iam facta est & secũdũ:q est in osse magis & minus profunda:aut magis & minus superficialis:similiter secũdũ diuersitatẽ membrorꝫ:in qbus fundata sunt ossa:ut in capite:dorso:anchis.iũcturis.& cõsimilibus. Scita hac diuersitate.dicendũ secundo.q ossis corruptio.quæ de proximo futura est.denotaꝫ ex istorꝫ psentia.uidelicet apostematis.naturæ inobediẽtis.doloris in loco.& cũ perseuerãtia infestãtis.coloris ossis naturalis.coloris liuidi.cõditiões assumẽtis.carnis ulcerate i corruptionẽ tendentis.ulceris sub imperio annuati se supponẽtis. Ossis corruptio

quæ iam facta est.denotaᵗ.q̃ñoniã secũdũ plurimũ & quasi semper. facta est ossis denudatio a pãniculo cum naturaliter cooperiẽte.quæ comprehendiᵗ ex facili penetratione carnis & pãniculi usq; ad ipsum os.tenta plumbea.siue argẽtea mediãte.Itẽ caro.quæ super ipsu; exi stit os facta est mollis.necnõ sanies ab ulcere emanans est cũ fetore.& facta ptenuis.Si igiᵗ ossis corruptio fuerit futura de proximo cureᵗ, ne oẽs gradus ad corruptionẽ acquirat.& hoc remotione suæ causæ facientis talẽ corruptionẽ.circa quã fiat diligẽs cõsideratio.Si autem ossis corruptio iam facta sit.& superficialis existat.eradiceᵗ fricatione seu raspatione ipsius ossis corrupti.usq;quo puenias ad ultimũ corru ptionis eius.cognita ossis corrupti eradicatione.dũ eius fit fricatio.ꝙ sanguis ex eo egreditur.Si uero corruptio profunda fuerit.abscindaᵗ ipsum os corruptum.fricãdo seu raspãdo.& subsequẽter cũ cauterio actuali cauterizando.ut inde si quid humidi fuerit extranei.non; iam ex toto per fricationẽ remoti.apti particulas conuicinas adhuc extra neare exiccetᵗ.& consumeᵗ.Et si ossis corruptio profunda usq; ad sui medullã comprehendaᵗ.curetur ipsum os.malleo & scalpello.seu aliis instrumẽtis cõuenientibus.cõcauãdo & remouendo cũ sui medulla.Si uero ossis corruptio fuerit uniuersalior.ita ꝙ totũ os sit corruptũ sera tura totius ossis destruaᵗ.Si ossis corruptio existere uideatur in capite dorso.anchis siue iuncturis.aut membris nobilibus propinquis.ani hiletur medicinis complexionẽ ipsius ossis conseruãtibus.& humidũ corruptũ.& extraneũ in ossis corrupti substãtia cõtentũ exiccantibus & cõsumẽtibus.sicuti cũ unguẽto de agarico.cuius hæc fertur eẽ de scriptio. Re.salis.agarici.tartari añ fit puluis.& cũ melle unguẽtũ si ue cũ hoc alio.Re.aristologiæ rotũdæ.yreos.myrræ.aloes.corticis plã tæ oppoponacis.cambii adusti.scoriæ æris.corticis pinni añ.misce.& fiat puluis.seu cũ melle unguẽtũ.Itẽ ualet in casu radix dragonteæ. bethonica.radix paucedani pulurizata.radix uitis albæ cum uino emplastrata.eufoibiũ pulurizatum.uitriolũ romanum.& similia. A nõnullis uero fit humiditatis corruptæ i ossis substãtia cõtẽtæ con sumptio & resolutio medicinis his:quæ cauterio ꝓportionanᵗ:uidelꝫ oleo feruẽti:radice affodilorꝫ ignita ualde:cũ uiuo sulfure ignito:Aq̃ per quam fit seperatio auri ab argento. Tu tamen de membri ulcera ti nobilitate:& ad membra nobilia propinquitate:& similiter de præ p ædictorum medicaminum fortiori & debiliori potentia considera: ne ex eorum applicatione in membro ulcerato cadat error.

Quot igit sint impedietia curatione ulcerum:& qbus diuersis modis impediat:& p q signa impedietia occulta cognoscant: que ad theoricam pertinet curationis ulceru. Ad haec aut q sint:& quot sint ingenia au-ferentia pfata impedietia:qa tria.s.potio:dieta:& chyrurgia:ta generaliter in quada suma:qua particulariter circa unuquodq quod ad praticam attinet in hoc nostro compedioso libello:qui de cura ulceru exteriorum inscribitur:quae est chyrurgiae pars.sufficietet dictum est.

F I N I S.

Libellus iste continet duos tractatus.

Angelus Bologninus Francisco Caballo Brixiensi ingenuarũ artiũ/ac phisicę facultatis eminẽtiss. fœlicitatẽ.

Ut ueteres scriptores insequar/Mi Caballe suauiss. ac hyppocraticę facultatis specimen & splendor/ qui lucubrationes suas maximis uiris doctrinaq; preditis inscribebant/Eorum alii id agere solebant/ut aliquid sibi promererentur. Alii ut iudicium de se sentirent/ Alii ob alias causas. Sic & ego Caballe amantissime opusculũ hoc qualecũq; sit tibi uiro clara uirtute/summa ingenii/memoriæq; fœlicitate & gloria maximo ac predito dedicare decreui/ut amorem erga te meum firmũ/incussum/& non longa intercapedine abolitum recognoscas. Rogo itaq; ut opusculum hoc/& me/tuo numine tueri uellis: Egredere igitur audacter libelle mi tanto fœlix auspicio. Vale.

Vincentius Ferealdus Brixiensis.

Qui magnis adhibere cupit medicamina morbis
Sæpius Angelicum perlegat istud opus.

¶ Incipit liber de unguētis: quæ cōis hʒ usus praticātiū hodiernus in solute continuitatis medella: Angeli Bolognini septē habēs capitula.

¶ Capitulū primū & est prologus in quo ponitur intētio huius libri.

Vm in florētissimo Bononiēsi studio: a Senatu Bononiē
sium stipendio adductus fuerim: ut chyrurgiæ principis
c lectiones nō pauce scolasticoꝝ multitudini publice pro
fiterer. Eorū: & doctoꝝ quidē: maior pars in geminatis in
dies precibus: ut que unguēta cōmunis habeat usus pra
ticātiū hodiernus i solute cōtinuitatis medella. Et quonāmō & oīa ea unguēta solutis cōtinuitatib⁹ applicata i illis opatiōes a medicis itētas iferrāt. Deinde i quo tpe solutis cōtinuitatib⁹ applicāda sūt. Postmodū quonāmō & quo i loco applicari habeāt. Adhuc quāto tpe in eorū applicatione continuandū erit. Ultimo eoꝝ descriptionē & cōponēdi modū. Describere uellē: & eis cetere & studiose iuuente impri mi curarem sæpissime me efflagitauit. Assiduis igitur eorum debitis ac precibus nō obtemptare arbitratus ingratissimū: his paucis nō oia. Sed quæ opportuniora & meliora ad rē uisa sunt dicēs pateo cōtētus.

¶ Capitulū secundū continet quot & quæ sint unguenta: quæ sunt in communi praticantium usu in uniuersali & sub quadam summa.

Nguentorū quæ sunt in cōmuni praticātiū usu pro curandis
u solutis cōtinuitatibus. Quædā sūt q̄ pluribus mēbris. Quæ
dam quæ pluribus solutis cōtinuitatibus sunt cōmunia. Alia quæ uni determinato membro. Non nulla uni soluti continuitati tm̄ sunt ppria. Quæ plurib⁹ mēbris pluribusq̄ solutis cōtinuitatibus sūt cōmunia. Dicunt esse hæc uidelicet unguēta defensiua. unguenta digestiua. unguēta mūdificatiua. quæ unguēta nō magis uni particulari membro determinato q̄ alteri. Et similiter non magis uni particulari solute cōtinuitati detterminate q̄ alteri sunt appropriata. nec pro illis principaliter adinuenta ideo in hac parte cōmunia dicunt. Quæ uni membro determinato sunt propria siue illi appropriata sunt unguenta capitalia. quæ pro curādis solutis cōtinuitatibus in capite tm̄ cōtingentibus principaliter fuerunt adinuēta. Quæ uni solute continuitati similiter sunt propria & appropriata sunt unguenta mercurialia. quæ utiq̄ procurāda ulcerosa quadā scabie miro quodāmodo repta sunt.

## Capitulum Tertium in quo cõtinet de unguẽtis defensiuis.

a Communioribus rationabiliter incipiẽs tanq̃ notioribus. De unguentis defensiuis dicẽdũ. Quorũ officiũ & operatio ẽ cũ frigidis & stipticis sint composita. Frigiditate sua & stipticitate sanguinẽ fluentẽ et humores admixtos sanguini cõgellare. condẽsare: et ingrossare. et sic ex eorũ tali acquisita substantia. ineptos fluxui reddere. nec nõ substantiã membri patientis inspissare. porrositatesq; ipsius cõstringere. caliditatẽ eius attractiuã refrãgere. uirtutes membri lesi unire. Et unitas fortiores in suis operationibus reddere. uidelicet in expellendo maxime. Et sic ex his defluentes humores loco soluto copulari phibere. Virtus. n. unita fortior est se ipsa dispersa. quod idẽ est omnis potẽtia manens impartibilis maior est. Humoribus itaq; in fluxu seu de proximo influere existẽtibus. applicentur defensiua in parte sana. uidelicet ea parte q̃ua existunt uiæ et ductus per quos defluũt humores et spiritus ad locũ lesum. Quibus defensiuis cõtinuãdum erit donec & usq; humorũ defluxus cessauerit: quod comprehẽdi poterit priuatione doloris: Delitescentia tumoris (si apparuerint) bonitate saniei in substãtia & qualitate: ipsiusq; pportionata ulceri quãtitate: quorũ plurime describent formæ: quarũ prima forma erit unguẽti defensiui cõmunis quæ talis est. Recipe olei ro. onc. i. ʒ. mirthini. onc. ʒ. ceræ albæ dragme. vi. b. p. boliar. onc. ʒ. sanguinis draconis terræ sigillatæ aã. drag. i. ʒ. Conterrendorum unũquodq; de per se primo subsequẽter cõmixtis in unũ in mortario subtilissime cõterrantur (& nõ ab re du3 dicitur unguẽtũ subtile & emplastrũ grossum) & per setonẽ subtilẽ trãsmittant: Dissolutaq; cera in oleis ad ignẽ lentum & fere infrigiditatis dent pulueres ducẽdo tale cõmixtũ cõtinue baculo usq; ad ultimã infrigidationẽ. Vltimo in aqua rosata: seu aceto rosato infundat & abluat. Tale aũt defensiuu3 sub tali forma administratũ cõsuetũ est nõ remutari nisi de tertia die in tertiã diẽ applicãdo eũ eo modo & loco quibus supra. Solet præterea a quibusdã pro unguento defensiuo cõmuni & aliis unguẽtis defensiuis particularibus in nõ nullis particulis humani corporis (licet in omnibus etiã) linimentum unguẽto suptrascripto proportionatum administrari. Cum nõ in illis particulis accõmodate unguẽtũ administrari possit. cuius forma erit hæc. Re. olei ro. onc. ii. boliar. onc. i. aceti. drag. i. misce & in mortario tale aggregatũ ducat: factaq; eorũ simpliciũ ad inuicem bona pmixtione: eo linimẽto partes circũstãtes uulneri siue ulceri spacio trium

digitorum liniantur. Cooperta prius tamen solutione continui tentis lichinilis seu faldellis & petiis emplastratis unguento seu unguentis solute continuitati illo tunc tempore conuenientibus & opportunis. Quae initio omni tempore medellae praedictae reiteranda est. Ab aliis uero tempore magni aestus & caloris. seu infirmorum inopia loco unguenti defensiui & similiter linimenti de quibus supra subministrantur nonnullae defensiuorum formae. sub forma embrocae. Quarum prima erit haec Re. succi solatri partes duas plantaginis partem unam aceti parum misce. Infusa petia una in tali aggregato & aliqualiter expressa partes circũstantes solutae continuitati embrocentur: & extensa. Supra membrum usq; ad tempus mutationi cõgruum permittatur. Et iterum inbibita in tali medicamento applicetur. Cooperta prius soluta continuitate tentis faldellis ut supra habitum est. Alia forma Re. aquae rosatae onc. iii. aceti onc. 5. misce. & applicetur ut supra. Alii aliter defensiua loco & tempore quibus supra applicãdã applicãt: & hoc mõ tali uidelicet loco ex oleo ro. circũquaq; inuncto eidẽ pulueres sanguinis draconis: & boli armeni hinc inde sup aspergũt & eorũ digitis nõ ualde cõprimẽtib⁹ pdictos pulueres leniũt & dissolũt.

¶ Capitulum quartum in quo tractaẽ de unguentis digestiuis.

Escriptis nonnullis in defensiuorum materia: de quibus in d prohemio nos declaraturos esse diximus. Nunc de unguẽtis digestiuis dicendum. Quorũ officium & operatio est tam in uulnerib⁹ q̃ i ulcerib⁹ indigestis & crudis sui caliditate cũ humiditate & unctuositate pmixta praeparare ad expulsionẽ caliditate digestiuã uigorãdo (multiplicato calore naturali) & humiditate & unctuositate disponendo ad alterationem similem illi quae fit in generatione saniei cum putrefactione permixta molliendo & leniẽdo. In uulneribus dico sanguinem & superfluitates admixtas sanguini congellatũ: seu constrictum in extremitatibus uenarum notabilium & capillarium partium solutarum. Et in locis proximis ambientibus ipsam solutam continuitatem. Quae sanguinis congellatio & cõstrictio consequuta fuit applicatione albuminis oui. siue frigiditate aeris circundantis. seu alia de causa. & similiter praeparãt ad expulsionem superfluitates quae agregant in loco: partim p uiam defluxus uirtute expulsiua forti mẽbrorum potentium suas supfluitates ad mẽbrum debile expellere: Partim p uiã cõgestionis uirtute digestiua & expulsiua debili membri patiẽtis. In ulcerationibus uero crudis & indigestis pparãt ad expul-

C

sionem humores digestioni rebelles sui cruditate. Ethereoginitate seu forte multitudine. Existentibus igitur uulnere in sua secunda siue tertia die ulceratione indigesta & cruda in suo tempore applicentur digestiua replendo uulnus siue ulcus tentis faldellis seu licinillis & petiis in ipso digestiuo intinctis. Quibus digestiuis procedendum erit in eorũ administratione donec & usq; quo tibi uisum fuerit sanies ex ipsa soluta cõtinuitate proportionata resudari. Quæ ut plurimuȝ in uulneribus hyemis tpe sextã siue septimã. in æstate quintam siue sextã diẽ insequit: In ulcerationib⁹ uero procedendum donec præ ceteris dolor & tumor delituerint cũ præsentia saniei laudabilis in substãtia & quãtitate: quoq; digestiuoq; plurimæ describent formæ quaq; prima erit unguenti digestiui cõis: quæ talis est. Re. uitelloq; ouoq;: numero. i. olei ro. onc. i. misce. Alia forma Re. terbẽtinæ onc. i. ʒ. uitelloq; ouoq; numero. q. olei ro. onc. ʒ. misce. huic cõposito potes addere paq; croci: si placet: & erit magis in suis operationib⁹ efficax: & in sedatione doloris prestans. Alia forma Re. terbentine lote onc. ii. uitelloq; ouoq; numero. ii. croci. scrop. ʒ. olei. ro. onc. ʒ. farine ordei. q. s. ut bone formæ & cõpositiõis reddat. Alia forma magistralis. Re. assungiæ porci liqfactæ siue butiri onc. i. ʒ. cere albe: terbẽtine añ onc. ʒ. croci scrop. ʒ. dissolutis assungia siue butirũ & cera simul & ultimo terbẽtina & quasi infrigidatis detur crocus & ducat aggregatũ ex his baculo donec ad ultimã infrigidationẽ deueniat. Item alia forma satis mihi domestica in ulceribus: & in uulneribus etiam a tertia siue quarta die citra administranda cuȝ humiditate & unctuositate exiccationi permixta participet. Re. unguẽti basiliconis seraplonis onc. i. dialteæ. onc. ʒ. misce.

¶ Capitulũ quintũ in quo tractat de unguentis mundificatiuis.

c Vm unguenta mundificatiua ea denominanda sint: quæ solutas continuitates mundas reddunt. Eapropter: non immerito hoc in loco dicendum esse puto. Mundificatiuum tripliciter sumi posse uidelicet large: stricte & strictissime. Si large sumatur sic omnia unguenta quæ habent mundare solutas continuitates siue mundent eas a sanie: crustis: escaris: siue squammis: carne molli: carne putrida: carne ostracata: & sic de aliis mundificatiua dici poterunt. Si aũt stricte sumatur: cum mundificatio ex unguentis celebrata proprie solute continuitati ulcerosæ tm̃ competat. Sic ea dici poterunt mundificatiua stricte quæ habent ipsum ulcus mundare ab

altera duarum ſuperfluitatum ſolutas continuitates ulceroſas inſe/
quentium. Ex quarum præſentia tale ulcus interdum ſortitur deno/
minationem ut a ſanie ſubtili qua ulcus uirulētum denominatur:ſeu
a ſanie groſſa qua ulcus ſordidum. Si ſtrictiſſime ſic ea unguēta quæ
habent mundare ſolutas cōtinuitates ulceroſas a ſuis propriis ſuper/
fluitatibus ſimul & collectiuæ uidelicet a ſanie ſubtili & groſſa ſimul.
quæ duæ ſuperfluitates ſm plurimum ſolutas cōtinuitates ulceroſas
inſequunt. Nō cōtrahentes tñ tale ulcus ad aliquā differentiā deter/
minatā mūdificatiua ſtrictiſſime denominãda ſunt. Data hac mūdi/
ficatiuoꝶ diſtinctione. De mūdificatiuis ſtrictiſſime ſumptis:de qui/
bus i hac parte principaliter fit ſermo noſter:ſubſequēter de ſumptis
ſtricte:ultimo de ſumptis large dicēdum erit. Officium itaqꝫ & opera/
tio unguentoꝶ mundificatiuoꝶ eſt ſolutas cōtinuitates mūdas red
dere:& cum in ſolutis cōtinuitatibus ulceratis:ut ſupra dictū eſt duæ
ſupfluitates adinueniri ſoleant una ſubtilis altera groſſa. ſubtilis quæ
exiccantibus curaf. groſſa quæ attenuantibus & diſſoluentibus hoc
eſt abſtergentibus:quapropter mundificatiuū ſtrictiſſime ſumptū ex
exiccantibus & abſtergentibus ſimul & collectiuæ componi habeat.
Apparente itaqꝫ in ulcere ſanie ſubtili & groſſa repleatur ulcus tentis
lichiniis ſeu faldellis emplaſtratis unguento mundificatiuo ipſis ſup/
fluitatibus ꝓportionato ſecundum prædñium unius ſupfluitatis ſup
alterā:Quibus cōtinuādū erit donec locus mundificatus fuerit ꝙ nō
falſo comprehendere poteris:dum saniei diminuta quantitas ipſiuſqꝫ
in ſubſtãtia & qualitate perfecta laudabilitas affuerint:quoꝶ plurime
annotabunf formæ:quaꝶ prima erit hæc. Re. terbētine. onc. ii. mellis
roſati collati. onc. i. mirræ. drag. i. thuris ſarcacollæ añ drag. ii. Vnum
quodqꝫ eorum quæ conterenda ſunt in mortario de per ſe primo. ſub
ſequenter commixtis in unum ſubtiliſſime conterantur. Factaque
deinde bona permixtione adinuicem mellis & terbentinæ in cazola
ad ignem lentum. Et ab igne depoſitis & pene infrigidatis dentur
pulueres ducendo tale commixtum baculo uſqꝫ ad ultimam infrigi/
dationem. Alia forma Recipe unguenti raxini onc. ii. mellis roſati col
lati onc. i. diſſoluto unguento in cazola ad ignem lentū & addito mel
le ducendo ea baculo fiat illorum adinuicē perfecta mixtio. Alia for/
ma & dicitur unguentum de dialtea patris mei Re. terbertentinæ
unguenti dialteæ añ. onc. i. ceræ:raxinæ pinni añ. dragme. v. ſerop.
l. buthiri boli armeni añ. onc. i. ʒ. floris æris. dragme. i. ʒ. miſce.

Alia forma Re.unguenti basiliconis.onc.ii.mellis ro.co. onc.i.fiat eo mō quo supra.Et hæc pauca ex unguentis mūdificatiuis strictissime sumptis connumerata sufficiant.Nunc ex unguentis mundificatiuis sumptis stricte nōnulla cōnumeranda erunt.Quorū aliqua erunt con sumptiua saniei subtilis.Alia dissolutiua & attenuatiua saniei grossæ hoc ē abstersiua:& eorū quæ erūt cōsumptiua saniei subtilis:alia erunt ad caliditatē declinantia:Alia ad frigiditatē:quæ erūt uō cōsumptiua saniei subtilis:& ad caliditatē declinantia eorū prima forma erit hæc:& dicit unguentum raxinum.Re.raxine pinni terbentinæ ceræ citrinæ olei cōis añ onc.iii.dissoluta cera & raxina & oleo & ultimo terbentina in cazola ad ignē lētū & colatis p setonē infrigidari præmittat & usui seruet.Alia forma & dicit unguentū basalicon maiūs:siue uasiliconi seu imperiale.siue macedonicū.Re.ceræ albæ onc.ii.raxine pinni ter/bentinæ añ.onc.5.sepi uaccini picis naturalis olibani miræ añ drag.ii. scrop.ii.olei cōis onc.iii.Quæ sunt cōterēda primo de p se subsequē/ter simul.& in unum in mortario cōterant deinde in cazola ad ignem lētum oleū seppum cerā raxinā ultimo terbentinā subsequēter picem imponito.& oibus dissolutis & collatis p petiā siue setonem & fere in/frigidatis dent pulueres & cū baculo tale aggregatum tā diu ducito donec infrigidet.Alia forma & dicit unguētum aureū.re.ceræ nouæ. onc.i.olei cōis.onc.iiii.terbentine.onc.5.picis grecæ.drag.ii.thuris ma stics añ drag.i.scrop.i.croci.scrop.5.subtilissime puluerizetur mastix. pix.& thus.Vnūquodq; istorū de p se primo subsequenter mixtis in unum in mortario.& dissoluta cera in oleo & ultimo terbētina & pene infrigidatis dent pulueres subsequenter crocus ducēdo tale cōmixtū baculo donec eorū simpliciū fiat pfecta mixtio & tandē ultimata infri gidatio.Quæ aūt erūt saniei subtilis cōsumptiua siue exiccatiua & ad frigidū uergentia:eorū forma prima erit hæc & dicit unguētum de ce/rusa albū re.olei ro.cerusæ puluerizatæ p setonē añ onc.ii.ceræ albæ drag.vi.Dissoluta cera in oleo ī cazola ad ignē lētū & ab igne deposi tis & quasi infrigidatis pone cerusam puluerizatā & ultimo lauet cū aqua ro.Alia forma Re.olei ro.cerusæ puluerizatæ per setonē ceræ albæ añ.onc.i.fiat eo modo quo supra:preter q nō lauet cū aqua ro. neq; re alia.Alia forma Re.olei ro.cerusæ puluerizatæ ut supra:ceræ albæ terbētinæ añ.onc.ii.Dissoluat cera in oleo deinde terbētina qui bus dissolutis & quasi infrigidatis adde cerusam & usui reserua. Alia forma Re.ceræ albæ olei ro.cerusæ puluerizatæ per setonē terbētine

aã onc.ii.minii.onc.i.ʒ.dissoluta cera in oleo:& ultimo terbentina & pene frigidatis adde cerusam & miniũ cõmixtis in unũ:& ducat tale aggregatũ baculo donec ultimate infrigidetur. Alia forma & dicitur unguẽtũ de plũbo p me saturninum. Re.antimonii cerusæ aã onc.ʒ. plumbi usti litargirii.terbẽtine aã onc.i.olei ro.onc.ii.ceræ albæ onc.i. ʒ.Quæ sunt conterenda subtiliter eo modo quo supra contere & per setonem subtiliter cribra:dissolutaq; cera in oleo & ultimo terbentina. quib⁹ dissolutis:& pene frigidatis dent pulueres:& ducat tale aggregatũ baculo donec eorũ fiat perfecta mixtio & ultimata infrigidatio. Alia forma & dicit unguentũ de thutia siue diapomphilicon. Re.olei ro.ceræ albæ aã onc.v.succi granorũ.solatri onc.iiii.cerusæ lotæ onc.ii. plumbi usti.thutie præparate aã onc.i.thuris onc.ʒ.quæ sunt terenda in mortario subtiliter tere eo modo quo supra & p subtilẽ setonẽ trãsmittant dissolutaq; cera in oleo & quasi infrigidatis dentur pulueres ducẽdo tale aggregatum baculo donec ultimate infrigidet:postremo ponat tale unguẽtum in mortario cũ succo solatri & tã diu cũ pistello ducat donec succi & unguenti adinuicẽ fiat pfecta unio & ĩcorporatio & usui seruet: Et qa multotiẽs accidit applicatiõe iã dictorũ unguẽtorũ & aliorũ similiũ:licet hæc ad frigidum & siccum sit uergentia insolutis continuitatibus caro mollis generari ex eorum substantia unctuosa & oleoginosa remolliẽte partis ulceratæ substãtiã:ideo hoc in loco cõdignum mihi esse uidet nõnulla unguẽta enumerate:ut ab errore præfato tuearis:quorũ substantia nõ ita oleoginosa & unctuosa existit imo in substãtia quasi cerrotariis simillima est:& eorũ prima forma ẽrit unguentum de minio:cuius descriptio talis est. Re.olei ro.siue cõmunis. terbẽtine aã onc.ii.ceræ citrinæ onc.iiii.minii.onc.vi.:subtiliato minio in mortario & p setonẽ transmisso.dissolutisq; cera & ultimo terbentina in oleo ad ignẽ & fere his tribus infrigidatis & per petiam collatis det minium ducendo tale aggregatũ baculo usq; ad infrigidationem ultimã. Alia forma unguenti substantie tenẽtis mediũ inter molle seu oleogineum & durũ siue terrestre & dicit unguentũ de cerũsa coctũ. Re.cerusæ pulverizatæ p setonem ceræ albissimæ aã onc.i.olei cõis. drg.iii.terbentine.drag.i.dissoluta cera in oleo & ultimo terbentina in cazola ad lentum ignẽ & ab igne depositis & quasi infrigiditatis det cerusa ultimo uero loco manibus in aqua ro.infusis malaxet & usui tuo reseruet. Alia forma unguenti præfatæ substãtiæ aliis quibuscũq;

eiuſdem tñ rõnis pualens & dicitur unguentum nigrum deſcriptione patris mei. Recipe ceruſæ pulueriʒatæ per ſetonem: litargirii pulueriʒati ſubtiliter. añ. onc. i. ʒ. ceræ citrinæ. onc. ʒ. olei cõmunis. onc. iiii. ʒ. Poſitis cera & oleo in caʒia una cappacitatis ſatis magnæ ad flammã ignis lignoꝝ & non carbonum: & tam diu teneanť ſuper ea donec illa notabiliter feruecant: & ſubſequẽter ponanť in illis feruentibus ceruſa & litargirium: & ducãtur continue baculo: ea feruẽdo ne fundo caʒiæ adhæreant: & intãtũ bullant uſqꝫquo tale aggregatum ad colorem liuidum deueniat: & tũc ſubito ponatur gutta una ipſius aggregati ſuper marmore aut ferro ſeu re alia frigida & infrigidari permitatur. Infrigidata conſiderare habeas utrum talis gutta ſit ſubſtantiæ mollis & oleogineæ ſiue duræ & terreſtris: Seu inter iſta duo tenentis medium: uidelicet inter molle & oleogineum ſiue durum & terreſtre. Si uero extiterit ſubſtantiæ tenentis medium inter illa duo iam dicta tunc tandiu tale aggregatum ferueat: donec ad colorem nigrum deueniat. Si ſubſtantiæ duræ & terreſtris fuerit tunc detur aliquantulũ de oleo & tanto tempore buliat donec prædictam ſubſtantiam & colorẽ aſſumat ſuperaddẽdo de oleo bis ſiue ter & forte pluries ſecũdum opportunitatem. Tamen cõſilium meum eſt circa hoc ꝙ eſto magis parcus in effundendo oleum q̃ abundans. Melius eſt reiterare uices olei q̃ in debitam quãtitatem infundere. Si autem ſubſtantiæ mollis & oleoginoſæ affuerit tunc taliter ferueat donec colorem nigrum & ſubſtantiã inter illa duo iam dicta tenentem medium attingat. Quæ uero erunt ſaniei groſſæ attenuatiua & diſſolutiua hec eſt abſterſiua. Eorum prima forma erit unguenti mundificatiui de melle cuius deſcriptio talis eſt. Recipe mellis roſati onc. i. yreos ſubtiliſſime pulueriʒati drag. ii. miſce. Alia forma & erit unguenti mundificatiui de ſucco apii. Recipe terbentinæ. onc. ii. mellis roſati collati. onc. i. ʒ. ſucci apii. onc. i. Farinæ ordei. q. s. Fiat in caʒola ad lẽtum ignem perfecta mixtio mellis: terbentinæ: & ſucci adinuicem & in fine adde tandũdem farinæ ordei donec ad formam unguenti extenſibilis deueniat. Alia forma & erit unguẽti mũdificatiui de ſucco abſinthii Quæ fit eodẽ mõ quo fit unguentum de ſucco apii: ſint hæc de unguentis mundificatiuis ſumptis ſtricte dicte ſatis. De unguentis modo mundificatiuis large. Nõnulla aſſignanda erunt. Quorũ prima forma erit unguẽti mundificatiui ſolutæ continuitatis ulceratæ a carne molli nõ iam habente aliquẽ putrefactionis gradum. Sed bene de proximo ad putrefactionẽ diſpo

sita & tale dicitur unguentum apostolorum seu ueneteum:cuius de/scriptio talis est. Recipe ceræ albæ raxinæ pinni:armoniaci añ.drag. xiiii.oppoponacis floris æris añ.drag.ii.aristologiæ longæ:thuris:bdelii.añ dragmas.vi.mirrhæ galbinæ.añ dragmas.iiii.litargirii onc.i.olei cōmunis libram unam. Quæ sunt puluerizanda primo seorsum & diuisim poluerizentur subtilit .r. Subsequenter cōmixtis in unum. Deinde dissolutis in oleo ad ignem lentum.raxina & cera & per setonem collatis & quasi infrigidatis detur prædicti pulueres eos in simul per/miscēdo. Postmodum addantur gummæ præparatæ pparatione qua perperari solent. Vltimo incessanter tale aggregatum baculo duca/tur & infrigidari permittatur. Alia forma consimilis præfatæ in operationibus & dicitur unguētum damascenum. Recipe unguenti raxini onc.i.floris æris.scrop.i. Dissoluto unguēto in cazola ad ignē lētū & ab igne deposito & pene infrigidato detur flos æris ducēdo tale aggregatū baculo donec eoꝶ fiat inseparata mixtio & tandē ultimata infri/gidatio. Forma una unguēti mūdificatiui solute cōtinuitatis u'ceratæ a carne iā habēte gradū cōfirmatū. Immo gradus corruptōis & putrefactiōis. Qđ unguētū ut quidā aiunt & ego cū eis prohibet ambula/tionē facit cadere ꝙ est putrefactū & seruat illud ꝙ seqꝫ ipsum. Tale uero unguētū egyptiacū denominatꝫ:cuius descriptio. Re.mellis cru/di aceti acris:alluminis rochini floris æris añ.onc.i. Puluerizāda subtiliter in mortario pulurizentur ut supra de aliis Subsequēter omnia in mortario ducanꝫ donec eorū fiat mixtio condecēs deinde ponanꝫ in cazola ad ignem lentum ducēdo cum spatula tale aggregatum & seperando illud a parietibus cazolæ ne comburatꝫ & tādiu bulliat do/nec ad colorem rubeū & similiter ad substātiā densam & nullo modo rarā & fluxibilem deueniat. Si.n.tale aggregatū esset substantiæ raræ & fluxibilis duo nō opportuna in eius administratiōe cōtingerēt unū ꝙ eo solutæ cōtinuitati applicato in spacio tēporis minimi ad actum fluxibilitatis reducereꝫ. Et sic in ea in tam paruo tēpore nō operatio/nes a medico exoptatas inferret. Aliud cū de ratione grauis & terre/stris sit inferiora petere (Cōseruato eo unguēto in aliquo uase) Allu/men:mel:& flos æris tāq̄ terrestria grauia & grossa ipsius uasis fundū peterēt: Acetū uero & maxime ipsius aceti substātia subtilis supficiē: qre dū crederes tale aggregatū administrare tm̄mō p re acetū administrareꝫ, Derelicta basi et radice ipsiꝰ aggregati quia melle allumine et

flore æris: Nisi per te primitus eorum permixtio fieret. His uero rōbus moti confirmamus eius substantiam densam et terrestrem utiliorem et magis collaudandā fore. Forma una unguenti mūdificatiui solutæ cōtinuitatis ulceratæ a carne ostracata callosa et dura q̄ unguēta dia berich a qbusdā denominaƭ. Per me martiale: cuius descriptio talis ē. Re. argēti sullimati unguēti populeonis seu dialteæ: quæ dialtea multum accuitatem sullimati refrangit. añ partes equales quo ad oculum: conteraƭ subtiliter sullimatū in mortario. subsequenter addaƭ unguētum dialteæ seu populeoni & tam diu simul cōteranƭ donec eorum fiat mixtio concedens. & hæc satis ex uuguentis quæ pluribus membris pluribusq̄ solutis cōtinuitatibus sunt cōmunia. Nunc aūt tractādum erit de unguētis quæ uni determinato mēbro: & similiter de illis quæ uni solute cōtinuitati tm̄ sunt propria: & primo de illis quæ uni determinato mēbro sunt ꝓpria siue appropriata: & anteq̄ ad ea deueniam ne ab enumeratione unguentorum malā cōplexionem remittentium: & similiter unguentorum carnē generātium: & unguentorū incarnātium: & unguentorum cicatrizantium defecisse uidear. Dicaƭ q̄ pro unguētis malam cōplexionem remittentibus recurraƭ ad ea: quæ de unguētis mundificatiuis saniei subtilis scripta sunt: pro unguentis uero sua primaria intētione carnē generantibus: & pro unguētis incarnātibus: & pro unguentis cicatrizantibus: cum mundificationis tempore & in actu mundificandi sepe cōtingat: præter medici intentionem & medicaminis applicati uirtualem operationem in una parte solutæ continuitatis ulcerate caro generari. In alia cicatrizari: in altera mūdificari. Quapropter in attenta cōsideratione horum effectuum diu permanens arbitratus sum has operationes actione nature fieri: remotis tñ impedimentis: ut tota medicorum schola tenet: & adhuc a cōtinuissima: & frequenti illorum effectuum cōsideratione nō defficiēs: & circa magis mihi necessaria pro nunc occupatus. his de causis dicaƭ ab enumeratione unguentorum: iam dictorum pro nunc super sedendum esse

## ¶ Capitulum sextum in quo tractaƭ de unguentis capitalibus.

n On possum nō admirari cū priores posterioresq̄ medici huius Antiquæ Certæ: & nō deceptorie: Necessariæ & cōtinuo Honoratæ artis: Nō cuilibet determinato mēbro unguēta ꝓpria & appropriata adinuenerint: sicuti capiti procurandis solutis cōtinui-

tatibus in eo contingentibus adinuenere: pro quo unguentum ex q̃ pluribus proprietatibus:cōstitutum omni studio cōposuere: uidelicet aromatizate:exiccatione:caliditate & attractione:aromatizate ut fiat ipsius membri dillatione animæ:& spiritus cōfortatio.exiccatiōe uero superfluitatum cōsumptio.cōplexionis naturalis membri cōseruatio. Omne.n.simile a suo simili cōseruatur:Caliditate inati coloris mēbri naturaliter debilis uigoratio cōseruatio & multiplicatio: attractiōe aūt superfluitatum extraneaꝝ in profundo solute cōtinuitatis existētium. ad exteriora euulsio.Ecce quam posteriores medici hac tēpestate no/stra ellaborauere in inuestigatione præfati unguenti pro conseruatione complexionis:& uigoratione caloris naturalis istius membri præ/supponentes ea: maxime forte basis: & fundamentum fere requisite curationis.Quod unguentum administrandum erit:dum sanguis ex ipsa soluta continuitate penitus fuerit restrictus: quia sua secunda die computata ab hora percussionis emplastratis ex eo lichiniis seu faldellis:& magna una petia occupante de parte sana per spatium quatuor digitorum secundum omnem differentiam positionis. Quæ lichinia faldellæ & petiæ emplastrate in oleo rosato:infundantur:& aliqualiter exprimantur & loco actu calida taliter præparata applicentur: donec appareat in loco soluto.aliqualis digestio:& doloris penitus remissio. Et tunc oleo postposito eo solo unguēto continuet donec & usq; quo ab accidentibus malis tutus fueris:& caro iam cuti quasi adequata fuerit:& ad alia medicamenta:eiusdem tamē rationis deueniendum erit. His duabus rationibus moti prima cū natura tali permutatione gaudeat. Secunda ut uideatis non uno semper medicamento procedere sed diuersis.ex quibus infirmi & astantium spes.salutis corroboratur. & tunc ad cerrotaria transceūdum.quæ unguentis præstantiora erūt in cura.Stante carne iam quasi adæquata cuti.& hoc cum non oleo/ginitate & unctuositate participent quibus fit aliqualis refractio aro/maticitatis.& exiccationis unguentorum.descriptio eius talis est.Re. terbentinæ:raxinæ pinni.olei cōmunis siue rosati.ceræ nouæ.aā onc. vi.bethonicæ matrisiluæ.aā.librā mediā.hoc est onc.vi.uini albi po/tentis et odoriferi ad aliqualem dulcedinem tendentis.q.s.pro sepul/tura herbarum bethonicam et matrisiluam minutim incidito. deinde ea in mortario aliqualiter contondito et sic præparata in uino albo odorifero infundito.quæ duo stent in tali infusione per dies tres na/

turales et forte plures miscendo prædictas herbas et uinum omni die bis siue ter. Postea prædictum uinum cum prædictis herbis summito. & in caldario siue cazia magna et similiter terbentinā oleum raxinam et ceram imponito. et tam diu ad lentum ignem simul buliant permiscendo ea baculo ne fundo caziæ adhæreāt donec uini fiat cōsumptio postmodum per setonem siue petiam raræ substantiæ collentur et exprimant in catino uitreato et in eo infrigidari permittant. Infrigidatis iterum ponantur in una cazia ad ignem et dissoluatur. quibus etiam dissolutis addantur sarcacollæ. mirræ. aā partem unam gummi. ellemi partes. iii. Ita q uni libræ unguenti corespondeant istorum trium puluerizatorum onc. ii. & aliqualiter buliant. Et iterum collentur. & unguentum ex his iam dictis simplicibus & modis constitutum usui seruetur. Forma una ceroti capitalis præ aliis. Nobilior constituat ex modis & simplicibus iā dictis adinuicē proportionatis pter oleo. quibus unguentum capitale præscriptum constituitur. Quo constituto mani bus oleo inunctis malaxetur & usui seruetur. Alia forma ceroti capitalis. Recipe raxinæ pinni. ceræ aā onc. vi. terbētine. onc. xii. succi bethonice. plantaginis. apii. aā. lib. i. buliant succi ad inuicem cum cera raxina in cazola ad ignem lentum & quasi succis consumptis et exiccatis detur terbentina. qua dissoluta et aliqualiter per ebulitionē cum illis incorporata collent. et usui cerotū cōfectū reseruet. Et hæc de unguētis et cerotariis q uni determinato mēbro sunt pPria siue appropriata.

## Capitulum septimum in quo tractatur de unguentis mercurialibus.

Ositis nonnullis unguētis & cerrotariis quæ membris appropriant. Hoc aūt ī loco tractādū erit de unguētis & cerrotariis quæ ulceribus appropriata sunt. Et maxime cuidā ægritudini ulcerosæ mali modi: Cui applicatione unguentorum: quæ aliis ulceribus applicari solent potius competiū est nocumētum q iuuamētum: Cuius tam absurde diuersitatis dubius & multo tempore in eius consideratiōne anxius commorans. Tādem experimento ratione comprobato uisum est per me & alios q plures iam dicte ægritudinis curā fieri applicatione medicaminū corpus a superfluitatibus indesinēter mundantium (Neglectis iam dictis localibus & aliis) Qua de re nō

erit erroneum dicere & sine hesitatione credere hanc ægritudinem a mãa antecedēte & forti & cōtinue eã fouente dependere. Cuius cura ut habitum est: erit euacuatio illi debita & proportionata. Quæ uero ea fit in his. Et aliis in hac parte incidētaliter dicendis cōsidera. Et primo ꝙ euacuationum per medicos seniores & iuniores adinuētarum. Aliæ fiunt assumptione: solutiui assumpti per os in forma pillulari: confectionis: ellectuarii: pulueris: uel sub alia forma. Nōnullæ linitione illiorum & uentris inferioris cum unguēto arthanite uel laxatiuo. Certe linitione extremitatum. Quæ uero fiunt assumptione solutiui assumpti per os. Et similiter linitione uentris. Quæ per os de quibus sermocionandum est educunt solūmodo humorē ad quē conuertūtur. Pro eo tempore quo fit retēta & digesta medicina solutiua in corpore: Cuius digestionis terminus cōmuniter est circa horas octo. In quo tempore interdum educuntur omnes humores fere peccantes: (licet raro) interdum eorum pars educendo eos per secessum et nō regione alia. Quæ euacuatio mei sententia in uno uidetur diminuta: in alio erronea. Diminuta quia non educit continue et successiue superfluitates donec corpus redditur mūdum. Posito enim interuallo (ut res exigit) inter assumptionē unius medicinæ solutiuæ et aliam. In tempore autē intermedio fiet reaggregatio. (Dico in hac magna causa): tantæ humiditatis in corpore: quātæ facta fuit euacuatio per priorem medicinam: et forte plus. Præterea non educit pluralitate regionum sed tantū unica. Pluribus enim humoribus peccantibus uariæ substantiæ: et decentis in loco longinquo et forte rebelli a uia secessus non fiet eorum debita et appropriata euacuatio: Vnica regione quia per secessum. Erronea quoniā non inueniēdo humorem ad quē conuertitur: et in quē est propriū agere educit humiditates radicales et illas elliquat et dissoluit. Et sic ē causa magni terroris et multarū egritudinū: senii et mortis tēpestiue: et ī actu euacuādi sæpe accidit ꝙ mouet humores et illos nō euacuat: Et si euacuat laboriose euacuat: aut euacuat plusꝙ oportet. Et facta euacuatiōe accidit interdū: febris: dolor capitis: Vertigo: Debilitatio uisus: Debilitatio stomaci: Sitis: Singultus: Dolor stomaci: Dissenteria: egestio sanguinea: Tenasmon: Laxitudo: et debilitatio corporis. De quorum accidētiū super euētu nullus admiret. Cū medicina qua fit talis euacuationis modus: malignitate et uenenositate participet (quia forte aliter nō educeret).

Ni igitur mirum si trāsecūdo per os et membra nobilia prefata accidētia subsequanť. Quæ aūt fiunt linitione extremitatū educēt super fluitates peccantes tantūmodo & ægritudinē fouētes siue sint.a.siue b.educendo eas continue et successiue die noctuq; donec corpus reddıtur mundum unica regione siue pluribus quibus habilius et commodius tales superfluitates euacuari possunt. Et quāuis hi p̄nominati effectus et operationes ex tali modo euacuandi consequentes: uere digna sint non minima admiratione. Eapropter ut admirantium animus sedeat: erit innotescendum hos effectus et operationes non fieri ui medicine educētis illum humorem peccantem. Sed ui uirtutis expulsiue membrorum principalium expergefacte et irritate a qualitate linimenti ad expellendum nociua superflua. Ac si irascens incitaretur ut furiat. Opus enim nature pre aliis rationabilius. Validius et incolumius. Item innotescendū secundo. Quod non raro accidit uirtute exiccatiua linimenti quo fit p̄nominatus euacuādi modus consolidatio ulcerum iam dictorū fieri: absq; ullo signo sensibili euacuationis. (Et non ab re). Exiccatis enim extremis partibus exiccatur totum corpus. Sicuti infrigidatis extremis partibus omnes totius corporis partes infrigidantur. Accidētibus uero timorosis ex hac linitione siue euacuatione apparentibus illis succurrendum erit de facili. Et hoc per remotionem cause extrinsecus applicate: Quod nō fieri contingit in euacuatione facta ui medicinæ assumptæ per os. Et si quis mordaci dente de ulceribus in ore euenientibus ex linitione p̄fata talem modum euacuādi accusauerit. Taceat: Maiorum suorum documentis: dicentium in cura scabiei antique et ulcerose dissenteria prouocari. Similiter in cura scrophularum intestinorū excoriatione apostema scruphulosum curari. In passionibus oculorum posterior pars colli ignita acu & setone perforari. In magnis causis quia in lepra uenena intrinsecus exhiberi (q maius est). Quam miræ & excellentis uirtutis existat in præfata ægritudine euacuationis modus linitione extremitatū administratus: uere. Nō mihi si linguæ cētū sint oraq; cētū: ferrea uox sufficiēter enarrare possem. Sed p posse nr̄o debili hæc pauca de eiꝰ uirtute & opatiōe satis dicta sint. (Hoc uno nō omisso). Qd tuū erit ex p̄fatis euacuādi modis unū in hac dura & seua & ultima ægritudine: q magis cōdecens uideať eligere & illū in infirmorū languentium subsidium afferre. Deueniēs modo ad linitionis modū.

Dicatur: quod primo præparetur loca in quibus fieri habeat talis illinitio tali præparatione quod fiat habilior uirtutis linimenti impressio & consequenter effectus exoptatus facilior uidelicet fomentando manus: et pedes. Manus a cubitis et supra cubitos per quattuor digitos usq; ad palmam manus: Pedes a genibus et supra genua per quatuor digitos usq; ad plātam pedis decoctione hac uidelicet. R e. calamenti: origani: menthæ: ruthæ: marubii: foliorū lauri: scabiosæ: sappatii acuti: feniculi añ. M. i. bubliant hæc insufficienti quātitate aquæ usq; ad cōsumptionem tertiæ partis: & stuffent membra prædicta omni sero circa casum horæ melēcolicæ uergēte uersus horā flegmatis. Cū in tali ægritudine multū pdominet flegma humori melēcolico admixtū. Quod persuaderi potest ex dolore & angustia infestātibus & se mouentibus hora motus humorū peccantiū. Nam patientes talē dispositionem ægritudinalē. Incipiunt molestari a doloribus & angustiis circa casum horæ melancoliæ cōtinuādo per totā horā flegmatis: quia incipiūt molestari a uigesima siue uigesimasecūda hora: perdurando per totā noctem quæ sunt horæ prædictorum humorum. His locis præparatis ad suscipiēdas uirtutes linimēti: Subsequēter ea pannis lineis calidis abstergant. Et dei nutu inungat infirmus p se met ipsum loca fomentata eo in loco calido sedente ut puta inter duos ignes unguento in extremitatibus digitorū tepefacto. De quo infra. Inunctis his partibus fascient loca illa cū fascia actu calida. Suprapositi prius stuppa canapina: continueturq; talis fasciatio donec cōtinuat talis inunctio. Et cōtinuet talis inunctio usq; ad diem quartā siue quintam inclusiue & forte plus. Donec dētes dolere iceperint: siue flegmata p gingiuas notabilit dissolui siue supfluitates. Peccātes alia regione sensibilit seu isensibiliter euacuari. Et tūc a tali linitiōe desistēdū erit. His aūt apparētibus abstergant & mundent loca inuncta a tali linimēto cum panno lineo rudi & nouo cauēdo infirmū sūmopere a principio linitiōis usq; ad finē cure a frigore. Ita q nō egrediat domū donec cessabit fluxus flegmatis & aliarū supfluitatū euacuatio. Et ne pnoiatus euacuandi modus in aliquibus casibus uideat fallax & mendosus erit attēdēdū. Q d forti ægritudine apparēte & medicamini tuo resistēte uirtute existente robusta satis nō esset absurdum totum corpus fluffari & linitionem nostram usq; ad humeros & illa forte & dorsum terminari. Subsequenter infirmum pannis calidis inuolutum in molli le

cto collocari:& cum facculis calefacti ordei circũdari. Et ecõtra uirtu-
te debili existente & ægritudine infestante: ab his iam dictis euacuã-
di modis erit desistendum:& a leuioribus pro eius cura procedẽdum
Seu localibus appropriatis:de quibus infra palliãdũ. Quare inæqua
liter librando fortitudinem uirtutis:& ægritudinis:& liniendi modũ
inter se. Interdum tui honore:linimenti uenerationis conseruatione
Infirmi utilitate:non erit inutile. Et si queratur quæ nam post talem
Inũctionem dieta competat utrũ subtilis & tenuis:an grossa. Respon
deo mei sententia (ut sup a dictum est) Cum effectus & operationes
ex linitione ista consequentes non fiant ui medicinæ educentis illum
humorem peccantem. Sed ui uirtutis expulsiue membrorum exper-
gefactæ & irritatæ ad expellẽdum nocitiua a qualitate talis linitionis.
Ideo omni posse oportet naturam totius confortare & conseruare:ut
confortata & uigorata fiat potentior in expellendo nocitiua superflua
Et cum a re nulla præstantius & uelocius uirtus confortetur q̃ a bono
& laudabili cibo & potu. Quare in casu erit eger cibandus cibariis ge-
neratiuis boni laudabilis & non putrescibilis chymi:uti carne gallina-
rum:Capponum:Pullarum iuuenum:edi lactantis: Castrati iuuenis.
perdicum:fassianorum:auicularum cum rostro subtili:ouis gallinarũ
coctis:præterquã elixis & frixis. Item potus eius sit uinum suauius q
haberi potest sine admixtione aquæ. Tale autem uinum est naturæ
amicabilissimum & maxime uinum album subtile aromaticum & ad
bibẽdum suaue:& est de eo de quo sanguis & spiritus quasi nullo me-
dio generatur. Ad pleniorem doctrinam euacuationis linitione extre
mitatum succedentis. Cum incidentaliter in superioribus tactum sit
de eius accidẽtibus unicuiq; intellectui pauorem inferẽtibus. Et simi-
liter de eorũ cura per remotionẽ cause extrinsecus applicatæ erũt hæc
consideranda uidelicet quæ & quot sint talia accidentia:deinde cum
quibus & qualibus ea curanda sunt. Accidentia connumerantur hæc
uidelicet dentium & gingiuarum dolor:gutturis asperitas & inflãma-
tio. Flegmatis ex gingiuis superflua euacuatio. Fluxus flegmatis ex
gingiuis ante tempus restrictio. Flegmatis non in suo tempore a gin-
giuis expulsio. Masticatiõis cibi difficultatio. Virtutis debilitatio. Vẽ-
tris constipatio. Coloris faciei mortificatio. Primum itaq; accidens
curetur cum succo absinthii & albumine oui simul mixtis. Ex quibus
partes inunctæ inungantur. Cureturq; ex lacte ouino tepido ipsum

os colluendo: Secundum accidens cum melle rosato:melle simplici aqua ordei:aqua lactis. Tertium accidēs castigetur cum boloar.dissolutio luto cum succo lanceolae & ex isto composito colluatur os & eo inunguantur loca infecta prius:siue teneat in ore frigidam aquam seu succum solatri & sic fiet restrictio fluxus. Quartum accidens cum masticatione stafisfragie:siue ptasie:hoc est piperine. Quintum uero accidens corrigatur cum fomentatione partium quae prius fuerunt inunctae ex rore marino saluia bulitis in aqua. Sextum accidēs cum dieta sorbilli ex bono brodio.cōtusso:stillato. Quib⁹ si admisceant cordialia nō erit inutile. Septimū accidens destruat cū zucharo ro. Buglosato. Boraginato. Cibis bonis & cordialibus. Epithimatibus cordialib⁹ ellectuariis cordialibus:& potibus cordialibus. Octauū uero accidēs cū clisteri cōmuni:seu ex brodio pulli cum zucharo & uitellis ouorum & sale. Et utatur zucchato uiolato dum adest uentris constipatio cum uirtutis debilitate. Nonum accidens anihiletur cum gumma arabica asungia ursi oleo rosao.añ:& misce.totum cum pauco balsami: & inungantur manus facies & tempora:& tunc reddetur color naturalis & pulcher: Et haec breuiter de cura accidentium dicta sint. Interogārī uero causam. Vnde est quod ex praefato liniendi modo fit secundum plurimum superfluitatum:euacuatio per sputum:licet interdum per secessum.sudorem & urinae fluxum. Dicatur quod: existente non raro materia huius aeritudinis a praedominio flegmatica. Natura sagax regionem euacuationi flegmatis:& maxime a capite descendentis: & similiter humoris cursu flegmatis expulsi si quis fuerit hanc non rebellem.uidelicet p sputū immo sibi solitam & familiarem comperta est: Siue dicatur linitionem praedictam sui proprietate occulta dentibus & gingiuis nocere & ea debilitare. Quae parte debilitata fit in ea aggregatio superfluitatum aegritudinem apostemosam constituentium partim per uiam defluxus:partim per uiam congestionis. Cuius aegritudinis apostemosae materia coniuncta in aliquibus calore naturali calori extraneo praedominante suppuratur. In nonnullis calore extraneo calori proprio praedominãte corrumpitur. Et sic quicqd ab ea corruptione tãgit similiter corrūpit. Quare facta in eo loco solutione cōtinui & porta ex exitura siue putrefactione:debilitate adhuc pcedēte (ut res exigit)fit inde p sputū rōne hac supfluitatū expulsio:& sic earū euacuatio. Miror etenim in casu si ita est ex hac solutione ulcerosa

flegma non alteratum euacuari. Assignata interroganti hac causa.
Nunc autē describenda erit ea (linimenti ex intentione nostra conso
lati descriptio). Quo inunctis extremitatibus est omniū membrorū
principalium corroboratiuum: membrorumq; illis deseruiētium con
fortatiuum: necnō membrorum: quibus applicatur uigoratiuum: spi-
ritus & animæ dillatatiuum: cunctarum uirtutū sed expulsiue maxi-
me omniū membrorū ad expellēdū nocitiua incitatiuū: superfluita-
tum peccātium cōtinue & successiue die noctuq; donec corpus reddit
mundum unica regione siue pluribus eductiuum. Re. laridi ex inten
tione nostra præparati onc. vi. Mercurii terrestris in naturam celicolæ
cōuersi. onc. iii. misce & fiat unguentū in mortario lapideo siue ligneo
per diem integram conterendo ita q minima pars unius simplicis cō
tangat minimā partem alterius. Forma una unguēti mercurialis sub
stantiæ tenentis medium inter molle et durum. Quod per me cero-
tum mercuriale denominatur. Cuius officium & operatio erit mem-
brum cui applicatur permaxime uigorare. Et cunctas uirtutes princi
paliter membri lesi: & secūdario membrorum cui tale membrum alli
gatur irritare digestiuā & expulsiuam præcæteris. Quod unguētum
administrandum erit hora prima qua ad infirmum perueneris. Extē-
so super petia una cappacitatis magnæ: ita q comprehēdat notabili-
ter de parte sana membri ulcerati ipsum ulcus ambiente. Repleto ul-
cere prius lichiniis faldellis emplastratis unguento de quo infra. Quo
continuandum erit donec locus penitus consolidatus fuerit. Cuius
descriptio talis est. Re. linimenti suprascripti. onc. iii. mercurii celicolæ
onc. ii. cere. onc. ii. ʒ. terbētine onc. ʒ. Alteratē linimētū suprascriptū cū
mercurio celicola in mortario ligneo cū pistello suo eodē modo quo
supra. Deinde dissolutis insimul cera & terbentina in cazola ad ignē
lentum & ab igne depositis & quasi infrigidatis detur linimentū mer
curio suprascripto admixtum illius infundendo partem post partem.
Forma una unguēti mercurialis quo lichinia & faldellæ emplastren-
tur. Cuius officium & operatio erit ulcus a suis propriis superfluitati-
bus emundare & subsequenter non primaria sui intentione: sed secū-
daria carnem generare. Recipe laridi ex intentione nostra prima-
ria præparati onc. vi. mercurii terrestris. onc. iii. alluminis rochini usti.
dragme. vi. corticum thuris puluerizati drag. iii. misce.
Sint ista cōnumeranda satis de unguētis & cerrotariis quæ ulceribus

appropriata sunt. Et l3 q̄plura dicta incidentaliter tñ in de unguentis mercurialibus uisa sint. Vere id nõ absq̧ rõne factũ arbitrãdũ ẽ. Cũ ñ nulli ad pauca respiciẽtes asserant curationẽ uerã et ratione cõprobatam iam dictoꝝ malignorũ ulcerũ unguentis mercurialibus minime fieri posse. Nec ea unguẽta in humano corpore canonice administrari debere. Qua de re ut p̄fata & alia clarius dillucidentur.

¶ Querẽdũ erit & primo utrũ unguenta mercurialia ꝓ curãda dispositione iam dicta: & aliis in humano corpore administrari habeãt. Pro quo dicendũ ꝙ sic. cũ Gallienus. Auicẽna. Mesue cæteriq̧ talibus usi fuerint. Indiesq̧ cõis medicoꝝ coetus utaꝛ etiã. et hoc inũctis pulsib⁹ pro curanda scabie. Et si dicatur ꝙ in compositione unguentorũ pro curanda scabie Mercurius non ingrediꝛ neq̧ administratur in tanta dosi quẽadmodũ administraꝛ in unguẽtis pro curãdis ulceribus prefatis in quibus dosis Mercurii satis adaucta est. Dicẽdũ ꝙ sicut nõ est proportio equalis inter scabiẽ et hãc egritudinẽ ulcerosam cum hec egritudo sit seua. & ultima. & mali modi sic nõ debet esse equalis proportio Mercurii in unguẽto ꝙ administraꝛ ad scabiem. & in unguento ꝙ administratur ad iam dictam egritudinẽ. Vltima quidẽ seu fortis egritudo fortibus seu ultimis indiget adiutoriis pro sui cura.

¶ Queraꝛ secundo unde est ꝙ unguẽta mercurialia curant scabiem & p̄habitã egritudinẽ. inunctis pulsibus tãtũmodo. Dicendũ ꝙ curãt scabiẽ & p̄habitã egritudinẽ euacuãdo materiã antecedẽtẽ eoꝝ. sicuti diciꝛ a maioribus nostris de unguẽto experto ad scabiẽ ipsius Mesue.

¶ Queraꝛ tertio propter quid est. & unde hoc accidat ex talibus unguentis talis euacuatio fieri eo modo quo dicitur. Dicendum ꝙ irritando sua qualitate expulsiuã membroꝝ principaliũ fit talis euacuatio. Inunguntꝛ. n. partes ualde & summe principalibus alligate. neruis artheriis. et uenis magnis mediãtibus. Sicuti diciꝛ de unguẽto arthanite Mesue ꝙ expulsiuam intestinorũ stimulãdo & irritãdo euacuat.

¶ Queraꝛ quarto utrum linimẽto iam dicto q̄cũq̧ egritudo de repletione curari posset. Cũ per nos tot & tanta de eius uirtute & operatione dicta sint. Dicẽdũ ꝙ sic. dũmodo uirtus sit fortis & egritudo non acuta. nec cum malis accidẽtibus in aliquo tẽpore sui paroxismi complicata. Et hoc ideo cu3 de facili infirmus in tẽpore infestationis accidẽtiũ. & in principio paroxismoꝝ deficere posset. Natura a tot & tãtis infestata. (Nõ ne unusquisq̧ magis se uno inimico notabiliter ledente potest se defendere q̄ a pluribus).

¶ Queratur quinto utrum membra principalia ex tali linitione le/ dantur. Dicendum ꝙ non leduntur lesione qua nõ corrigi ac rectificari possit. Cum causa possit abscindi & remoueri: quia se tenẽs ab extrin seco: Necnõ cũ possint applicari per intus & extra principalia mẽbra uigorantia & cõfortantia. Et adhuc natura a superfluitatibus exone/ rata nõ deficit postea in necessariis quia maxime in uigoratione prin cipalium. Et sicuti dictũ est remisse leduntur. Cum mercurii qualitas sa tis sit refracta & consolata. Si quis diligẽtissime compositionẽ nostrã inspexerit. Vti dicitur de scamonea inde elletuario succi ro. colloquin/ tida elleboro agarico turbith inde aliis.

¶ Queratur sexto utrum tale medicamen uenenositate participet. Dicendũ ꝙ sic refracta: tñ ¶ Queratur septimo: Vnde est ꝙ a talibus ulcerationibus absoluti post aliquod tẽpus: ut puta p annum de nouo in ulcerationes incurrunt: Dicẽdum ꝙ nõ obseruato debito regimine in sex reb⁹ nõ naturalibus: multiplicatisq; supfluitatib⁹: & supueniẽte: Iterũ causa ab extrinseco tales iterum in ulce rationes incurrunt: sicuti accidit ĩ aliis ægritudinib⁹ pticularib⁹: qa pleuresi: Et uniuersalib⁹: qa febre. Cognitum. n. est experimento talẽ morbum forte cõtagiosum.

¶ Queratur octauo: unde ẽ ꝙ ĩ aliqbus casib⁹ curatio redditur mẽdosa: nã illa ulcera uidentur quasi exiccari & in breui tpe rescindi. Dicẽdũ ꝙ cõtingit: ex iis uidel3 ꝙ nõ fcã fuit euacuatio ꝯpleta & sufficiẽs: sed icõ plera & diminuta: qa diminuta facta fuit illinitio: Seu ꝙ forte ĩfirmus exposuit se frigido aeri in tpe euacuationis: unde materie antecedẽtes obturatis porrositatibus & constipatis non potuerunt exalare & expi/ rare: quare delegate ad locũ debilem fuerũt in causa rescindationis.

¶ Queratur nono utrum adinueniantur alia medicamina similẽ quali/ tatem habẽtia ita ꝙ ex eorũ aproximatione ad mẽbra inducant talem euacuationẽ. Dicẽdum ꝙ sic nõ tñ a natura præfati medicaminis de/ nudata ualde. ut suffumigia q̃dã quorũ administratio usitata culpari poterit & cãm cõsidera pertrãseunt. equidẽ subtiliata substãtia ingre/ dietiũ suffimigii cõpositionẽ ĩmediate sup pricipalia & eis deseruiẽtia

¶ Queratur decimo utrum unguentis mercurialibus eo modo quo dicitur utendum. sit cõstitutum. n. est ꝙ nullo modo talia unguenta sup principalibus applicanda sint: & cũ irritando naturã membrorũ princi palium. Irritatio talis nõ possit fieri: nisi uirtus ipsi⁹ cadat sup prinipa/ lia ea igitur nõ eis eo modo utẽdũ est: Dicẽdũ ꝙ si cadunt sup membra principalia. remisse tñ cadunt extremis partibus inunctis: & sic uirtus

corū ad principalia remisse accedit.

¶ Queraẽ undecimo utrū sit euacuādū repēte & multe: quēadmodū faciūt unguēta mercurialia: ut q̄plures uerbo uno asseruere. Talis enim euacuatio fallax ē & naturæ inimica. Paulatina uō certa & uera. Dicēdū φ talis euacuatio nō ē repētina: quare nō ē fallax nec naturæ inimica. Fit. n. talis euacuatio actione naturæ potētiā in materiā habētis ut supponiẽ & nō medicinæ. Si nāq; fieret actione medicinæ. tunc repētina & multa euacuatio esset fallax & naturæ inimica.

¶ Queraẽ duodecimo utrū huius ægritudinis ulcerosæ & maxime cum dolore uigilia complicate negligenda seu differenda sit curatio. Dicēdū φ nō. Nā dolore infestāte uigiliaq;: & ægritudine (ut cōpertum ē) cōtagiosa existente. In dies totū corpus corrupta: maligna seu uenenosa: & ad euacuationē iobediēte superflua mā inficiẽ: humores exacuunẽ. In naturalis siccitas adduciẽ. Et sic totū corpus dissolutum & consumptū reddiẽ. Hæc & quātula & qualiacūq; sint pro uirili nostri uires ingenioli: ut nostroruȝ desiderio scholasticoꝝ satisfaceremus edidere. Quibus si hæc haud ingrata fore cognouerimus licet credimus ꝑ iunioribus utilia: nos ad maiora cœlis fauētibus accingemur. Vale medicoꝝ decus ac mi optime fautor. F I N I S.

Registrum A iiii B iiii C v

Antonii Sacci Parmeñ. artiū ac medicinę doctoris.

Ordine q̄ pulchro: mira & breuitate secundum
Angelicum hoc quęso conspice lector opus.
Hoc duce membrorum sanantur uulnera sæua
Horrida quo: scabies & metuenda fugit.
Hoc locus: ordo: uia: & modus: & medicamina: tp̄s:
Noscitur: & quicquid postulat ipsa salus.
Ergo opus hoc doctus legiterq; indoctus: & errent
Nec timeant: curas Angelus ipse docet.

Bononię ꝑ Benedictū Hectoris. MDXIIII. x. Februarii

ratione malæ cöplexionis calidæ secundū prædominiū unius istarum dispositionum super alterā. Et quia accōmodata siccitas ad curationē ulcerum requisita nō semper stat cum frigido: quare ni mirū si calida cum frigidis in aliquibus dicēdis. admiscemus. imo in tali dispositione succurendū in recenti serpigine localibus alterantibus malā cōplexionem calidā: & exiccantibus saniē subtilem ab ulcere supficiali resudātem: & secundum q̄ trahit ad se curā magis una passio tam dictarū q̄ altera: sic cōpositum antidotū in exiccatione prædomineť: seu in alte conjunguntur: quorum quilibet necessario trahit ad se curam: uidelicet mala complexio calida: & supficialis ulceratio: dispositioni igitur huic succurendum dieta cauendo a salsis & ab acutis: & potione materiam peccantem euacuante: & hoc maxime: si causa fuerit intrinseca. Item causa uti calefacientium appropinquatio magis q̄ dispositio ulcerosa & membri natura requirant humores in loco cōtentos dissoluentium & acuentium: necnō antecedentem materiā ad locum attrahentium. Secundo præmittendum. q̄ posita hac dispositione duo adinuicem. Intrinseca secundum plurimum sanies ab ulcere resudans acuta mordicatiua: cuius saniei materia dicitur colera adusta: seu flegma subtile coleræ adustæ admixtum: locū ulceratū: & partes adiacētes inundās: & eas cōtangendo sui acuitate supficialiter ulcerans. Extrinseca uero inordinati: cum earū partium punctione & arsura: ex quibus ulceris cōsolidatio difficultatem cōsequitur: ideo priusq̄ modus curatiuus prænominatæ dispositionis expliceť duo erunt præmittenda. & primum q̄ talis dispositiōis causa potest esse intrinseca: aut extrinseca:

¶ Capitulum quartumdecimum de cura serpiginis: seu pruriginis in circuitu ulceris contingentis.

Vm non raro contingat: partes ulcerum circumadiacentes

c supficialiter ulcerati multis & paruis ulcerationibus: situsq̄ iuuatiua est. Ex dictis iā clare demōstratū est: qs sit modus carnis supfluæ curatiuꝰ. Nunc aūt ad curā serpiginis: siue pruriginis accedamus:

dum etiā: q̄ cum remotiua carnis supfluæ mordicantia applicantur: [illegible]tio facta circum circa mēbrum in parte sana cum unguento defen[illegible]o cōmuni solo seu cum unguento populeone secum admixto. aut cū succis frigidis: ut plātaginis: solatri: sempuiuæ. & his similibꝰ multū utendū est potius medicis: a mordicatione denudatis: q̄ quibuscūq̄ aliis: nisi necessitate ductus: in qua necessitate adhuc meliores erunt & laudabiliores illæ: quæ erunt minoris mordicationis. Prætera notan